

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 3122 do 3128

Izhaja vsak četrtek

Naročnin za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za inozemstvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din. Amerika letno 1 dolar. — Račun pošte hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Ob 350letnici smrti Matije Gubca

Kar je ljudska šola za preprostega človeka, to naj bi bila šola svetovne zgodovine za narode in njihove voditelje. Če temu ni tako, ni tega kriva šola, temveč so krivi učenci sami, ki nočejo poslušati modrih naukov, temveč zidajo samo na svojo namišljeno pamet, često pa tudi na osebno samoljubje.

V sredo 15. t. m. smo obhajali spominski dan na najžalostnejši dogodek, odkar smo prišli Slovenci in Hrvati v današnje domovino. Še danes marsikdo stisne pesti, ko čuje imenovati ime našega mučenika Matije Gubca. Hudo je trpel tiste čase naš kmet pod objestnimi graščaki, zato je vedno bolj vrela v njegovi duši želja po svobodi, o kateri je bil slišal od dedov. Od ust do ust je šlo geslo: «Le vkup, le vkup, uboga gmajna. v boj za staro pravdo!» Posebno krut je bil graščak v Donji Stubici Franc Tahl. Zato je prav pod njegovim gospodstvom dvignil glas Matija Gubec in sklical na sestanek zastopnike kmečke raje iz raznih krajev Hrvatske in Slovenije. Ustaši so si izbrali vrhovno sodišče: Matijo Gubca, Ivana Pasanta in Ivana Mogaića. Za poveljnika ustaške vojske so pa izbrali Ilijo Gregorića. Hitro se je zbrala vojska 16.000 kmetov, ki so pa bili slabo oboroženi in so imeli slabe zapovednike. Mnogi pokrajinski zastopniki so na lastno pest zbirali vojsko, da napadejo domače graščake.

Namesto, da bi združili vse sile, je vlek vsak poveljnik na svojo stran, da so vsi skupaj bili lahek plen dobro oboroženim in složitim graščakom. Kmete same sta vodila slepo navdušenje in želja po maščevanju. Železna pest oblastnikov in njihov denar pa sta si poiskala izdajice. Takšne razmere so temeljito zrahljale moč

kmečke vojske. Pa še laži so se posluževali graščaki, samo da so zbegali ljudstvo.

Tako se je pri Planini na Štajerskem zbrala močna četa kmetov, ki pa se je hitro razpršila, ko je slišala, da se baje bližajo Turki. Vest je bila neresnična in so jo razširili le plačanci graščakov, toda učinkovala je le. Tako se je zgodilo, da so združeni graščaki 9. februarja leta 1573. v mesarskem klanju pogazili kmečko vojsko, pobili dobršen del premagancev, voditelje pa ujeli. Matijo Gubca so zmagoviti trinogi obsodili na strašno smrt. Pred cerkvijo sv. Marka v Zagrebu so postavili nalašč za to napravljeni železni prestol. Z ognjem so ga razžarili, nato pa so v svoji sirovi objestnosti posadili nanj Matijo Gubca in ga kronali z razbeljeno železno krono za «kmečkega kralja», kar so zasmehljivo oznanili zbeganemu narodu.

Iz roda v rod je šlo poročilo o tej grozni žalitvi zatiranega slovanskega kmetstva. Danes pa kaže, da so nekaki samopašni voditelji pozabili to bridko šolo naše zgodovine. Kakor so podlegali takrat razni voditelji vplivu in denarju sovražnikov, prav tako sejejo danes z obilno roko naši sovražniki podporo za svoje temne naklepe. Zaslepljeni voditelji pač ne vedo, da so prav ti priljubljeni njihovi današnji zavezniki tisti, ki bi naj radi ugonobili. Če pa so pozabili ti voditelji bridko usodo Gubčeve vojske, je ni pozabil narod. V trdni veri, da je to sovražnikom všečno punktaško razdiralno delo nekih bivših voditeljev obsojeno na neuspeh, se je stisnil ves narod okrog svojega vladarja in ne bo nikdar dopustil, da bi zgodovina beležila za 15. februarjem leta 1573. morda še sramotnejši dan narodne nesreče.

Prepričani smo, da bo banovinski svet vsem vprašanjem naše banovine posvetil vso svojo skrb in da bo odobril med zasedanjem proračun, ki naj spričo hudih časov razbremeni ljudstvo na najnižjo mero banovinskih doklad, ker je splošna gospodarska stiska zajela prav vse sloje.

Letošnji proračun dravske banovine je sestavljen tako, da so po možnosti upošteevane sedanje hude razmere. Črtalo se je iz njega vse, kar ni neizogibno potrebno. Že lanski proračun naše banovine je bil v primeri s predlanskim močno skrčen, letošnji je pa še bolj, kar priča, da preživljamo še hujše čase, kakor smo jih lani.

Lanski proračun dravske banovine je znašal 111.951.978 Din, tako da je letošnji znižan za 16.462.795 Din. Lanski je bil znižan v primeri s predlanskim samo za 4.400.721 Din. Vidimo torej, da je imela banska uprava pred očmi še mnogo bolj kakor lani neizogibno potrebo varčevanja in je proračun skrčila, kolikor se je pač dalo. Pri splošnem oddelku in glavni pisarni so se znižali izdatki od lanskih 7.392.720 na 6.788.314 Din. Pri upravnem oddelku so se izdatki povišali od lanskih 283.356 na 534.860 Din. Močno so skrčeni v letošnjem proračunu izdatki za kmetijski oddelek, ki so znašali lani 13.503.040, letos pa znašajo samo 8.875.660 Din. Tudi izdatki za prosvetni oddelek so zelo skrčeni, in sicer od lanskih 9.290.021 na 5.150.486 Din. Pač so se pa nekoliko dvignili izdatki za tehnični oddelek, in sicer od lanskih 38.147.918 na 39.153.787 Din. Oddelek za socialno politiko in narodno zdravje je izkazoval lani 26.139.314 Din izdatkov, letos pa samo 16.342.705 Din. Finančni oddelek izkazuje letos znatno povišane izdatke; lani so znašali 10.690.676, letos pa 14.221.797 Din. Oddelek za trgovino, obrt in industrijo je ostal v svojem proračunu skoro neizpremenjen; lani je imel 2.805.152 Din, letos pa 2.215.530 Din izdatkov. Komisija za agrarne operacije se bo morala še bolj skrčiti, saj je pač njen proračun izdatkov od lanskih 1.047.308 na 739.943 Din. Rezervni kredit je znašal lansko leto 2.662.573 Din, letos pa 1.466.101 Din.

Pri dohodkih vidimo, da so banovinske doklade poskočile od lanskih 31.440.000 na 40 milijonov dinarjev, medtem ko so trošarine zelo padle, in sicer od lanskih 41.300.000 na 19.050.000 Din. Banovinske davščine in takse so znižane skoro za polovico, od 18.010.000 lani na 9.250.000 Din. Prispevek avtobusnih podjetij je močno znižan, in sicer od lanskih 1.500.000 na 350.000 dinarjev. Razni dohodki so znašali lani 7.768.231, letos so pa proračunani na 9.839.183 dinarjev. Državna dotacija je bila izkazana lani v proračunu sama in je znašala 11.933.747 Din, letos pa znaša z banovinsko-trošarino vred 17 milij. Din.

Proračun dravske banovine za leto 1933./34.

Predlog letošnjega proračuna določa 95,489.183 Din izdatkov in je v primeri z lanskim za 16,462.795 Din manjši

Banovinski svet dravske banovine se je sestel včeraj v sredo na svoje tretje redno zasedanje v stekleni dvorani banske palače v Ljubljani, da začne obravnavati predlog banovinskega proračuna za leto 1933./34., ki je v glavnih obrisih nasleden:

IZDATKI:

	Din
splošni oddelek in glavna pisarna	6,788.314
upravni oddelek	534.860
kmetijski oddelek	8,875.660
prosvetni oddelek	5,150.486
tehnični oddelek	39,153.787
oddelek za socialno politiko in narodno zdravje	16,342.705
finančni oddelek	14,221.797
oddelek za trgovino, obrt in industrijo	2,215.530
komisija za agrarne operacije	739.943
rezervni kredit	1,466.101
Skupaj	95,489.183

DOHODKI (kritije):

	Din
banovinske doklade	40,000.000
trošarine	19,050.000
banovinske takse in davščine	9,250.000
prispevek avtobusnih podjetij	350.000
razni dohodki	9,839.183
državna dotacija in banovinska trošarina	17,000.000
Skupaj	95,489.183

Reke padajo . . .

Prav vsakdanji pojav je naraščanje rek po hudih nalivih ali na pomlad, ko topla južna sapa naglo jemlje sneg. Ko preneha naliv ali pa zmanjka snega, spet reke postopno padajo, dokler ne dosežejo svojega običajnega stanja. To stanje merimo na posebnih ob mostovih postavljenih vodomerih.

Kaj radi primerjamo človeško življenje z reko, zlasti pa tisti važni del narodnega gospodarstva,

ki mu pravimo denarnstvo. Zato govorimo pri danih razmerah o denarni povodnji in o denarni suši. Če pogledamo nazaj, moramo ugotoviti eno: da so bila po vojni pogosto denarna deževja in ponekod celo poplave.

Ves svet je kakor za stavo vrtinčil denar, kar je povzročilo povsem naravno, da so stali visoko denarni merilci — obrestne mere. Danes se kaže po vsem svetu baš obratni pojav. Svet se obrača

Ali si že član Vodnikove družbe?

spet nazaj k stvarnim vrednotam in pri teh stremljenjih pada zanimanje za denar in je naravna posledica tega težnja po znižanju obrestne mere. To je prav tako naraven pojav kakor nizko stanje vodomerov, kadar reke upadejo.

Zanimivo pa je pri tem dejstvo, da niso bili dolžniki pokrenitelji težnje po znižanju obrestne mere, temveč denarni zavodi in delno tudi razumni vlagatelji sami. Denarni zavodi so spoznali, da ne bo mogel upnik trajno plačevati visokih obresti. Zlasti kmet je prišel v hude škripce. Ko se je zadolžil, ni znašal ta dolg niti desetine njegovega imetja, danes pa je pačla s cenami kmetijskih pridelkov tudi cena zemljišč, tako da je poprejšnji mali dolg narasel na polovico današnje vrednosti posestva.

Temu dejanskemu stanju je treba prilagoditi obrestno mero. Nihče ne bo pri tem prikrajšan, temveč bo vlagatelj le pridobil. Z nizko obrestno mero so najbolje zavarovani dolgoletni žulji ma-

lih vlagateljev, ki so vložili prihranke v naše kmetije. Ti vlagatelji morajo pustiti kmetu dihati, zavedujoči se, da je denar najvarneje spravljen v kmečki zemlji, vendar pa je obrestovanje mogoče le tako dolgo, dokler kmet s pridom obdeluje svojo zemljo. Kakor hitro omagajo njegove roke, pa propade tudi vrednost kmetije in najboljše njiva ni nič več vredna kakor kameniti laz. Zgovorni so zgledi, ko so pognaši denarni zavodi kmetije na boben, pa ni bilo kupcev in so banke same prevzele kmečka posestva. Ne le, da jim ne prinašajo ta mrtva posestva nikakšnih dobičkov, temveč jih nasprotno še dušijo z vso svojo težo.

Dejstvo je, da padajo denarne reke, z njimi pa morajo pasti tudi obresti na tako stopinjo, da bo spet mogoče sožitje med upnikom in dolžnikom. Vlagatelji bodo morali pač spoznati, da je zanje važnejša varnost denarja kakor dvomljiva pridobitev obljubljenih visokih obresti.

Možnost izvedbe agrarne reforme tudi na cerkvenih veleposestvih

Minister za kmetijstvo g. Juraj Demetrovič je 7. t. m. predložil narodni skupščini obširen dodatek k zakonu o likvidaciji agrarne reforme. Dodatek vsebuje mnoge podrobne določbe k posameznim členom veljavnega zakona in tudi nekatere izpremembe tega zakona. Najvažnejše določbe dodatka so naslednje:

Po dosedanjem zakonu o agrarni reformi so bili gozdovi in vse ostale površine cerkvenih veleposestev, ki do dneva uveljavljenja tega zakona še niso bili pritegnjeni k agrarni reformi, izzeti od razlastitve. Te določbe se s tem dodatkom črtajo, tako da so cerkvena veleposestva povsem izenačena z ostalimi veleposestvi.

Posebne važnosti so tudi nove določbe, ki so dodane členu 24. dosedanjega zakona. Po tem členu so gozdna veleposestva, kolikor v dravski banovini merijo nad 1000 ha, predmet razlastitve. Do sedaj ni bilo določeno, v kateri izmeri lahko ministrstvo na vsakem posameznem veleposestvu izvrši razlastitev. Sedaj je dodana členu 24. nova 8. točka, ki razlastitveno pravo ministrstva znatno omejuje. Določeno je, da more minister za kmetijstvo v sporazumu z ministrom za gozdove in rudnike na veleposestvih razlastiti največ do 25 odstotkov onih gozdnih zemljišč, ki

na posameznih posestvih skupno presegajo 1000 hektarov. Ker pa je večina razlastitev v dravski banovini že z ministrskim odlokom določena, se ta določba nanaša le na nove razlastitve, v glavnem torej le na gozdove cerkvenih veleposestev, ki sedaj spadajo pod agrarno reformo. Popravki že odrejenih razlastitev, kolikor bi se pokazali za potrebne, se bodo izvršili po predlogu ministra za kmetijstvo s sklepom ministrskega sveta. Nove razlastitve se bodo v bodoče vršile samo v korist vasi in naseljskih skupin v neposredni bližini takih gozdov, ako so ti gozdovi za njihov razvoj in napredek potrebni.

Kakšni so izdatki slovenskih občin

Uprava dravske banovine je izdala zanimivo knjižico pod naslovom «Samoupravno gospodarstvo v dravski banovini», iz katere posnemamo podatke o izdatkih slovenskih občin:

Vsi izdatki občin dravske banovine brez Ljubljane so se gibali po odobrenih proračunih za zadnja tri leta takole: Leta 1930. so znašali 109,749.000 Din, leta 1931. 119,691.000 Din, lani

pa 104,855.000 Din. Vzrok za veliki porast v letih 1930. in 1931. je v zakonodaji, ki je naložila občinam velika bremena. Med ta spada v prvi vrsti zakon o narodnih šolah z dopolnitvami, ki nalaga občinam bremena za stanarine učiteljev, nagrada veroučiteljev, kurjavo in razsvetljavo učiteljskih stanovanj in drugo. Ta bremena se kažejo najbolj v pokrajinah z močno razvitim osnovnim šolstvom. Kako hudo je to breme za podeželske občine, je razvidno iz tega, da gre v mnogih občinah nad 30 odstotkov proračuna za šolstvo brez plačevanja dolgov in obresti za zgradbe šol. Iz šolskih proračunov pa je razvidno, da gre 66 odstotkov vseh izdatkov prav za ta na novo uvedena bremena. Tako je povzročil v podeželskih občinah ta zakon zvišanje izdatkov za 20 odstotkov.

Nadalje je zakon o notranji upravi prenesel na občinske proračune vzdrževanje poslopij za sreska načelstva in stroške za policijo. Zakon o pospeševanju kmetijstva pa je obvezal občine, da morajo prispevati vsaj 10 odstotkov vseh rednih proračunskih izdatkov za kmetijske sklade. Nadalje je zakon o zdravstvenih občinah naložil večja bremena samostojnim zdravstvenim občinam. Tudi zakoni o zaščiti učencev, o asanaciji vasi in o šolskih poliklinikah se znatno odražajo v občinskih proračunih. Po zakonu o samoupravnih cestah pa so se nekatere državne ceste vrstile za banovinske, na drugi strani pa nekatere banovinske ceste za občinske, kar je tudi zvišalo občinske proračune.

Glavno breme občinskih proračunov so izdatki za šolstvo, ki sestavljajo povprečno 29,5 odstotka, v nekaterih občinah pa tudi več. Drugo najvažnejšo postavko predstavljajo izdatki za ceste in upravo (povprečno po 14,5 odstotka). Po 12 odstotkov iznašajo izdatki za obrestovanje in odplačevanje dolgov in razni izdatki. Na socialno skrbstvo pride 8, na kmetijstvo 3,5, na zdravstvo pa povprečno 3 odstotki.

Povprečje za vso državo se v nekaterih bistvenih strokah močno razlikuje od povprečja dravske banovine. Velika razlika je pri šolstvu, za katero gre v vsej državi v podeželskih občinah 16, v mestnih pa 7,3 odstotka. Po drugih banovinah odpade manjši odstotek tudi na ceste. Posebno velika pa je razlika pri izdatkih za socialno skrbstvo. Medtem ko predstavlja ta izdatek v dravski banovini povprečno 8, znaša po drugod v podeželskih občinah po 2, v mestnih pa po 27 odstotka. Približno enaki so izdatki za

Mirko Brodnik:

Goljava

(Povest iz naših dni.)

«Lahko noč. Ne pozabi pogasiti ognja. Lahko noč!»

Zaprta je vrata v kuhinjo in pogasila ogenj. Potem je neodločnih korakov krenila v svojo čimnato.

***

Nekaj domačega ji je zavelo v obraz, ko je stopila vanjo. Zdelo se ji je, da se ji je s srca odvalil težak kamen, ki jo je tiščal k tlom, da se je razklenil razbeljeni svinčeni obroč, ki ji je stiskal sencè.

Bela postelja je stala v kotu in jo vabila. Kako rada je legla druge dni k počitku. Danes ji ni bilo do njega. Danes so jo mučile druge misli.

Sedla je za mizo in zastrmela predse. Z levico si je podprla glavo, desnica pa je nemirno lezla po mizi. Ustavila se je pri predalu. Podzavestno ga je odprla in segla na dno.

Njegova slika je bila tam. Drugi večer, ko jo je prišel čakati pred kapelico, ji jo je dal. Ona mu svoje ni mogla. Nobene ni imela.

Zagledala se je v sliko. Videla je smehljajoči se obraz in lepe oči, ki so strmele vanjo.

Roka ji je drhtela. Strašna bol ji je vnovič stisnila srce. Slika je jela postajati medla, nejasna. Solze so ji pomeglile pogled.

5

«Zakaj si mi to napravil?» je šepnila. «Zakaj si me pahnil v nesrečo? Verjela sem ti, zaupala sem ti, ti pa si tak...»

Očitala mu je, zavedala se je, da ni prav napravil, toda sovražiti in zaničevati ga ni mogla, čeprav je to s svojim dejanjem zaslužil.

«Zakaj si mi to napravil?» je neprestano izpraševala sliko. Toda slika je molčala. Smehljajoči se obraz je ostal neizpremenjen, oči so še zmeraj strmele vanjo.

Glava se ji je sklonila in obležala na roki. Blodne misli so se ji podile po njej. Kaj ji zdaj še ostane?

Morala bo z materjo iz hiše in bog ve kam ju bo zaneslo. In morala ga bo srečavati in druga bo hodila z njim. Druga bo gospodarila na Goljavi. Kaj naj mu reče, če se še kdaj vidita? Ali naj mu pljune v obraz? Zaslužil je, toda vedela je, da tega ne bi mogla storiti, če bi tudi hotela. Kaj ji zdaj še ostane?

Da bi ostala v tem kraju, kjer jo je slednji košček zemlje spominjal njega? Da bi ostala med ljudmi, ki jim gotovo ni ostalo skrito njuno prijateljstvo? In potovka bo prav gotovo raztrobila vsem, kako strašno jo je udarila vest o Janezovi zaroki. Ljudje bodo mislili in mislili ter spravili na dan še dosti več, kakor je bilo res. Opravljali jo bodo in za njo kazali. Ali sme ostati med njimi? Take misli so jo prevzemale.

«Ne, ne», si je odločno rekla. «Umakniti se moram. Vsem. Njemu in drugim. Ne bo mi strpeti med njimi.»

In v nemi bolesti je razprezala misli še dalje. Kaj naj napravi? Kam naj gre? Saj ne pozna nikogar na svetu.

Ni dolgo premišljala.

«V mesto pojdem», si je rekla. «V Ljubljano Delala bom, da se preživim. Saj sem dela vajena.»

Toda kako naj pove materi? Če ji odkrije svojo namero, bo morala izdati tudi to, zakaj odhaja. Tega pa ni marala. In mati je prav gotovo tudi ne bo pustila. Pregovarjala jo bo, naj ostane.

«Ne, hiter konec moram napraviti. Nihče ne sme zvedeti, da odhajam. Tudi mati ne. Nikomur ne povem, kam sem namenjena. Saj me ne bodo pogrešali. On bo vesel, da sem se mu ognila», si je trpko rekla.

Vzela je kos papirja in napisala za mater:

Bodite zdravi in ne skrbite zame. Daleč odhajam. Dobro se mi bo godilo. Kadar pride pravi čas, se vrnem. Anica.

«Dobro se mi bo godilo», je napisala. Grenko se je nasmehnila.

«Da ne bo matere skrbelo...», si je šepnila. «Hudo mi bo brez vas, mati, toda drugače ne gre. Zakaj vam ne morem vsega povedati, mati?...»

Naj misli, sirota uboga, da se njeni hčerki dobro godi...

Položila je sporočilo na mizo. Potem je stopila k omarici in odprla predalček. Nekaj bankovcev je bilo v njem. Skrbno jih je preštela

zdravstvo in kmetijstvo. Manjša so v ostalih delih države tudi bremena za obrestovanje in odplačevanje dolgov. Največjo razliko pa imamo pri upravnih izdatkih. Medtem ko odpade pri nas na vso upravo s pisarniškim materialom, razsvetljavo, kurjavo in osebnimi izdatki vred 14,5 odstotka, znašajo samo osebni izdatki upravnega osebja brez podjetij in ustanov v državi pri podeželskih občinah 32,6, pri mestnih občinah pa 21,4 odstotka. Poleg tega pa gre za pisarniški material v podeželskih občinah še 8 odstotkov od vseh proračunskih izdatkov.

Politični pregled

Nemški državni kancelar Hitler se je razgovarjal z angleškim polkovnikom Ethertonom in je bil ta razgovor v nedeljo objavljen v Angliji, Zedinjenih državah in Franciji. Hitler je izjavil, da je prvo vprašanje, ki ga morata Nemčija in svet rešiti

kot pogoj za povratek k miru in gospodarskemu napredku,

vprašanje razorožitve. Nemčija hoče jasno rešitev, toda ne take, ki bo polna izgovorov in zapletenih pridržkov. Nemčija je razorožila največjo vojsko sveta, in sicer tako popolno, da od nje ni ostalo nič več. Razorožitev se mora izvesti na pravičen in enak način. Ali naj se Francija razoroži v enaki meri, kakor je to storila Nemčija, ali pa se mora postopati z Nemčijo enako kakor z ostalimi državami. Versajska mirovna pogodba je prava nesreča ne samo za Nemčijo, temveč tudi za ostale narode. «Boril se bom», je dejal Hitler, «tudi dalje

proti vsem nesrečnim razlikam med posameznimi državami.

Mogoče je takoj po vojni razlikovati zmagovalce in premagance, vendar pa je nemogoče na taki

osnovi zgraditi svetovni red. Zahtevali bomo pregled mirovnih pogodb. Svet mora razumeti, da leta 1919. naloženi pogoji niso samo krivični, temveč tudi neizvedljivi. Državni kancelar Hitler je nadalje zahteval enako varnost za vsak narod, toda po zemljopisnem položaju in po sedanjih potrebah.

Poljski koridor se mu vidi seveda strašna krivica za Nemčijo.

Hitler je dalje izrazil mnenje, da se mora poljski koridor ukiniti in vse to ozemlje zopet vrniti Nemčiji. Kar se tiče komunizma, je poudarjal Hitler, da je to svetovna nevarnost, proti kateri se mora vsaka država boriti z vsemi sredstvi. Dalje je poudarjal, da o kakem povratku Hohenzollerncev ne more biti govora. Glede prekomorskih odnošajev je izjavil, da se Nemčija ni odrekla svojim kolonijam in da se mora rešiti tudi to vprašanje brez oklevanja.

Minila nedelja je potekla v Nemčiji že v znaku volilne agitacije.

Narodni socialisti so priredili dolgo vrsto shodov in obhodov.

Ker je vlada prepovedala glavno komunistično in glavno socialnodemokratsko glasilo, so bili socialisti seveda na boljšem ter so razvili v svojem drugem tisku silno gonjo. Že začetek kaže, da bo volilna borba izredno burna in krvava. Zadnja nedelja beleži zopet dolgo vrsto spopadov med narodnimi socialisti in levičarji. Zalostni račun izkazuje

več mrtvih, nad sto hudo ranjenih in veliko število laže ranjenih.

V Eislebnu so komunisti napadli hitlerjevski sprevod in oddali nanj več strelcev. Razvila se je pravcata poulična bitka, v kateri sta bila dva mrtva, trije hudo in dvanajst laže ranjenih. Spopad se je pozneje ponovil, tako da je število

mrtvih naraslo na pet, število hudo ranjenih pa na šestnajst. V Stuttgartu so se spopadli narodni socialisti in komunisti na večjem shodu, pri čemer je bilo sedem komunistov hudo ranjenih. V Darmstadtu so se spopadli narodni socialisti in komunisti. Pri streljanju je bila smrtno ranjena ena oseba. Tudi v raznih berlinskih okrajih je prišlo do spopadov med narodnimi socialisti in komunisti. Na obeh straneh je blo več ljudi ranjenih. V Düsseldorfu so prijeli 50 komunistov, češ, da so kovali zaroto proti državi.

Pod naslovom «Italija oborožuje Madžarsko» objavlja «Echo de Paris» v zvezi s svojimi prejšnjimi vestmi in kot odgovor na italijansko in madžarsko zanikavanje vseh teh vesti

nadaljnje podrobnosti o tihotapstvu orožja iz Italije na Madžarsko.

Med drugim piše: «Med vojnimi letali, ki jih je poslala Italija na Madžarsko, je 12 lovskih aparatov znamke Fiat. Vsak izmed njih je opremljen z motorjem 550 konjskih sil. Nadalje je dobavila Italija Madžarski 20 izvidniških in bombarderskih letal, opremljenih z motorji po 650 konjskih sil. Teh 32 letal, ki so spravljena na raznih madžarskih letališčih, pa je samo del pošiljke, namenjene iz Italije na Madžarsko. Drugi del vojnih letal za Madžarsko obsega 48 velikih vojnih letal.

Letala so bila odposlana v posameznih skupinah v teku prejšnjega meseca na Madžarsko.

Letala so preletela avstrijsko ozemlje v višini 6000 m, tako da jih je bilo s prostim očesom hudo opaziti. Letala so krenila na pot z italijanskega pomožnega letališča v Pomezio ter so pristala pri Szegedu na Madžarskem, odkoder so jih odpremili v razna mesta. «Echo de Paris» poudarja pri tej priliki, da predstavlja zanikanje teh vesti po madžarski vladi novo potvorbo resnice, in dodaja, da lahko postreže madžarski in rimski vladi še z novimi podrobnostmi in nadaljnjimi razkritji o

«Za vožnjo bo in za nekaj dni, ko še ne bom imela dela. Potem bo pa, kakor bo Bog hotel...»

Poiskala je pod posteljo košaro. Iz omare je pobrala nekaj obleke in perila. Potem je košaro počasi zaklenila. Dosti prostora je še v njej ostalo. Anica ni bila bogata...

Sedla je nanjo in si podprla glavo. Tako je ostala dolgo, dolgo.

Potem je vstala in stopila k oknu. V mesečini je gledala kapelico, kamor je šla s hrepenim srcem toliko večerov, dokler ni opazila sence, ki jo je čakala. Danes ni bilo nikogar...

«Pri svoji nevesti je...», je šepnila z grenkim nasmeškom. «Izdal me je, izdal...»

Na mizi je še zmeraj ležala njegova slika. Pograbilo jo je in obšlo jo je, da bi jo pograbila in raztrgala na tisoč koščkov. Že se je krivil papir pod njenimi prsti, ki so krčevito drgetali.

«Izdal si me, izdal... Poglej, kaj si napravil z menoj! Zakaj si mi nakopal toliko gorja? Povej!...»

Toda slika je molčala. Smehljajoči se obraz je ostal neizpremenjen, oči so še zmeraj nemo strmele vanjo...

«In vendar te imam rada... Ne morem te pozabiti, ne morem te, Janez. Srečo, življenje bi dala zate, da bi bil moj...»

«Čeprav si me zavrzel, čeprav si si izbral drugo, te ljubim...»

S sveto pobožnostjo je nesla sliko k ustnicam in jo poljubila. Poljubila jo je dvakrat, trikrat, nešteto krat. In ko je novič odprla košaro in jo

skrila prav na dno, je bila slika vsa mokra od solza.

Še poslednjič je pogledala po svoji čumnati. «Pozdravljena, sobica moja. Nikdar več se ne vidiva. Nikdar več»

Vzela je košaro s tal. Ni bila težka. Potem je utrnila luč in stopila v kuhinjo.

Prisluhnila je pri vratih v izbo. Skozi ključavnico je čula materino globoko dihanje. Oprezno je odprla vrata, da niso zaškripala.

Počasi je stopila v izbo in se namerila k postelji.

Mati je spala.

Sklonila se je nad njo in jo poljubila na čelo. «Zbogom, mati! Odpustite mi, mati! Nisem mogla drugače, res nisem mogla...»

Za trenutek jo je prevzela strašna bol, toda premagala jo je. Mirno, skoraj hladno je za sabo zaprla vrata.

Potem je odrinila zapah v veži in odklenila hišna vrata.

«Zbogom, dom.»

Tiho, žalostno so zaškripala hišna vrata, kakor bi jokala ob njenem slovesu.

Z drhtečo roko jih je zaklenila in položila ključ na okno med rože.

Bela cesta je bila v mesečini kakor žareča puščica v svet. Kam jo zavede? V srečo? V še večji obup, kakor je ta, ki ji zdaj trga obup?

Povej, cesta, povej!

Pobešene glave je šla od doma. Presušeni pesek ji je škripal pod nogami.

Ozrla se je proti vasi. Mirno, pokojno je ležala v noči. Malo luči se je svetilo izza drevja.

Na nebu vse polno zvezd. Kje je njena zvezda, ki jo vodi? Ali gleda nanjo? Ali je to noč potemnela in se utrnula?

V daljavi je zagledala nekoga, ki se je bližal. Kdo hodi po tej poti tako pozno zvečer?

Zdaj je prišel na ravnino, kjer ni drevja. In tedaj jo je obšlo spoznanje. Janez je! Janez!

Srce ji je burno udarilo, kakor bi ga nekaj hotelo razgnati. Noga je hotela nazaj, proti domu, k njemu! Srce je hotelo! Misel je hotela, vse, vse.

Toda ostala je volja.

Ali bo zmagala v boju s srcem? V boju z ljubeznijo?

«Močna moram biti!» si je šepetala in stisnila ustnice. «Močna moram biti! Bežati moram pred njim!»

«Vrni se k njemu! Poslednjič! Povej mu, da ga ljubiš... morda... morda... se te usmili...»

«Prepozno...», je rekla volja. «Drugo si je izbral... ne boš ga pregovorila... Morda se bo norčeval iz tebe... Pot nazaj je zaprta... Zemlja se je razklala med teboj in njim. Prepad je med vama in ni ga mostu, ki bi vaju združil...»

«Daj, ne poslušaj volje...», je moledovalo srce.

«Močna bodi», je velevala volja. «Močna bodi», je ukazoval pesek pod nogami.

In ostala je močna. Obrnila se je naprej na pot in skoro zbežala proti postaji.

tež zadevi, ki kaže zahrbtno spletko izvestnih krogov v Evropi v prav žarki luči. List napoveduje tudi odkritje še drugih sličnih zadev, ki imajo vse svoj izvor v Budimpešti, Rimu in na Dunaju.

Japonskokitajski spor presoja Društvo narodov v Ženevi, pa seveda ne tako, kakor bi bilo všeč Japoncem. Zato sta mikado in japonski ministrski predsednik pooblastila japonskega zastopnika pri Društvu narodov Macukua,

naj sporoči izstop Japonske iz Društva narodov, če bo sklep odbora devetnajstotice v mandžurskem vprašanju nesprijemljiv za japonsko vlado.

Obenem je dobil naročilo, naj vztraja v naslednjih dveh točkah: 1.) Japonska ne prekliče priznanja države Mandžukuo. 2.) Japonska odklanja priznanje kitajske oblasti v Mandžuriji. Obenem bo pa japonska vlada zvrnila vso odgovornost za neuspeh pogajanj za dosego sprave na Društvo narodov.

Kitajsko zastopstvo v Singapuru javlja,

da se japonske čete mrzlično pripravljajo na skorajšnji napad na Jehol.

Oddelki japonske konjice in topništva, ki so korakali iz Činčova proti jeholski fronti, izjavlja dalje kitajsko zastopništvo, so krenili proti Čingčiantunu, ker je baje v Čangčunu in okolici prišlo do neredov. V Čingvantao so priplule dve japonski križarki in ena torpedovka. Razen tega sta priplula dva parnika, obložena z živežem za vojaštvo. Kitajske čete so v Nankingu prepodile japonska letala, ki so nepričakovano navalila nanje.

DOPISI

BREGANA. V nedeljo se je vršil občni zbor Šokola v Bregani, ki je bil zelo dobro obiskan od članstva. Zbor je otvoril starosta br. Pero Rajčević, pozdravil prisotne in nato v daljšem govoru zavračal protisokolsko pastirsko pismo ter na koncu predlagal, da se pošlje SSKJ protestna orzojavka, ki je bila soglasno sprejeta. Tajnik br. Feliks Kalin je podal izčrpno tajniško poročilo, iz katerega se je videlo, da je društveno delovanje bilo zelo obsežno. Društvo je v minilem letu proslavilo desetletnico svojega obstoja z javnim nastopom. Razen tega je priredilo dve slav-

nostni akademiji, tri gledališke predstave in več predavanj in nagovorov pred telovadnimi vrstami. Tudi društveni odseki so bili delavni. Načelnik br. Milan Jelinek je podal poročilo o tehničnem delu društva. Društvo je sodelovalo na več javnih nastopih sosednih društev z 72 telovadci in na domačih prireditvah s 330 telovadci. Prosvehtar br. Zdenko Dolinar je v svojem poročilu očrtal prilike in razloge, ki vplivajo na razvitek sokolskega dela. Blagajnik br. Feliks Kalin je poročal o finančnem stanju društva, a o celem društvenem inventarju je podal poročilo br. Franc Bratanič. Na predlog nadzornega odbora je bila dana odboru razrešnica. Delo v društvu v preteklem letu je potekalo v splošno zadovoljstvo. Zato so bila vsa poročila z odobravanjem sprejeta. Predložena uprava društva je ostala skoro neizpremenjena: starosta Pero Rajčević, podstarosta Franc Aleksić, tajnik in blagajnik Feliks Kalin, načelnik Zdenko Dolinar, njega namestnik Mil. Jelinek, prosvetar Zd. Dolinar; člani odbora: Amalija Hribarjeva, Mimi Rotkvičeva, Josip Kalin, Anton Šetinc, Alojzij Strniša, Stjepan Živko in Miko Goršak; nadzorni odbor: Mijo Dolinar, Franc Bratanič, Drago Rotkvič in Anton Šinvec; prosvetni odbor se je konstituiral takole: predsednik Zdenko Dolinar, tajnik Feliks Kalin, člani: Elvira Dolinarjeva, Mimi Rotkvičeva, Maca Frlanova in Drago Rotkvič; prednjaški zbor je nasledel: Zdenko Dolinar, Milan Jelinek, Drago Rotkvič, Francka Udirjeva, Maca Frlanova, tajnik prednjaškega zbora in načelnništva Feliks Kalin.

HRASTNIK. Občni zbor krajevne organizacije JRKD za Dol-Hrastnik se je vršil predzadnjo nedeljo ob ogromni udeležbi v Dolinškovi gostilni. Iz poročil funkcionarjev je bilo razvidno, da je organizacija dosegla v preteklem letu mnogo uspehov posebno v prid delavstva in je pomagala povsod, kjer je bilo potrebno. Izvoljen je bil zopet stari odbor z majhnimi dopolnitvami. V odboru so zastopani vsi kraji in vsi sloji iz obširnega okoliša naše krajevne organizacije. Z največjim zanimanjem in burnim pritrditvami so zborovalci sledili govoru narodnega poslanca g. dr. Rapeta, ki je poročal o načrtu novega občinskega zakona in o političnem položaju. Prikazal je nesmiselnost Mačkovih in Koroščevih punktacij in pastirskega pisma. Z zadovoljstvom so zborovalci vzeli na znanje, da je država trdno odločena zatreti protidržavno varjenje. Državni zakoni so za vse enaki. G. poslanec je tudi

priporočal, naj strokovne organizacije stavijo svoje predloge in zahteve za novi pravilnik o starostnem zavarovanju in je obljubil, da bodo take zahteve v prid delavstvu gotovo podpirali vsi poslanci dravske banovine. Po končanem občnem zboru je poslanec g. dr. Rape sprejemal stranke in obljubil svojo pomoč v raznih zadevah.

KOPRIVNIK PRI KOČEVJU. Dne 5. t. m. je imela sokolska četa letni občni zbor, katerega se je udeležilo 31 članov in članic. Zbor je trajal tri in pol ure in je z ogorčenjem zavrnil pastirski list proti Sokolstvu ter izjavil, da bo kljub tem napadom vztrajno deloval za sokolsko misel. Nato so sledila poročila funkcionarjev. Iz teh je razvidno, da je bilo delo čete vsestransko uspešno. Telovadne nastope je priredila četa tri in razen tega tri igre in en izlet, kar je za mlado četo in tukajšnje razmere vsekakor lep uspeh, posebno če upoštevamo, da so bile vse prireditve glede na gospodarsko stisko vstopnine proste in so se morali stroški kriti s prostovoljnimi prispevki, kar je lep dokaz poštvalnosti posameznih članov. Za prihodnjo letno dobo ima četa na programu zopet tri igre in namerava prirediti tudi svoj letni telovadni nastop, kar je glede na tukajšnje razmere in na to, da je prebivalstvo po večini nemške narodnosti, združeno še s posebnimi težkočami. Izvoljen je bil nov odbor, ki ga sestavlja v celoti prejšnji odbor z majhno izpremembo funkcij. Za starosto je bil izvoljen br. Prinčič, podstarosta je br. Sajević, načelnik br. Podlogar, načelnica sestra Henigmanova, blagajnik br. Podlogar, tajnica sestra Henigmanova, prosvetar br. Legiša, knjižničar br. Zupančič, odbornika br. Grčman in Kotar, revizor br. Prpič in Šneler. Tako izvoljeni odbor nam je jamstvo, da se bo delo v četi v tekočem letu še podvojilo. Ze sedaj pa se vsem prijateljem Sokolstva priporočamo, da se udeležujejo sokolskih prireditev. Novozvoljenemu odboru želimo obilo uspeha.

LJUBNO OB SAVINJI. V nedeljo 12. t. m. je priredilo pevsko in prosvetno društvo «Raduha» Golarjevo veselcigo «Dve nevesti». Ker so bile vloge zasedene z našimi najboljšimi igralci, je igra izredno dobro uspela. Čisti dobiček je «Raduha» naklonila domačim siromašnim brezposelnim, zato je obsojanja vredno ravnanje nekaterih prenapetežev, da so se poslužili zastojarskega prevoza z avtomobilom, ki jih je odvedel na prireditev iste igre, ki jo je igralo Prosvetno društvo v Radmirju. Kljub vsemu je vendar govorila nabito polna dvorana, da so Ljubenci s priljub-

Enajsto poglavje.

Ko se je Janez vračal z očetom od Španovih, je komaj čakal, da pride domov. Takoj je sklenil iti k Anici in ji razkriti svoj načrt.

«Revica bo težko čakala», si je rekel. «Saj je že davno devet. Hiteti bom moral, da ne pojde prej spat.»

Doma se je naglo preoblekel.

«Ali ne pojdeš v posteljo?» ga je vprašal oče, ki je tudi opazil, s kakšno neučakano naglico se Janez nekam pripravlja.

«Ne, majhno pot imam še. Pa po vasi bi rad malo pogledal.»

«Le glej, da boš kmalu nazaj! Jutri bo delo!» Potem ga je še Meta silila z večerjo.

«Napravila sem ti žlikrofe, ki si jih zmeraj tako rad jedel.»

«O, botra, ko sem pa tako sit. Pri Španovih so nama nanosili polno mizo.»

Ze je hotel iti.

«Vsaj poskusil bi jih...»

«Kar spravite jih. Morda jih bom, ko se izprehodim.»

Meta še ni hotela odnehati. Toda vse zastonj. Janez je bil že zunaj. Šel je kar čez vrt, da bi bil prej na cesti.

Med potjo je še enkrat premislil svoj načrt.

Najprej se pelje v trg in odpove v hranilnici vlogo, dediščino po materi. Takrat je bilo pet tisočakov, zdaj jih bo vsaj sedem, če ne osem. To bo lahko opravil tisti dan, ko bodo pri notarju delali pismo.

Oče bo silil k poroki. Najbrž bodo že drugo nedeljo trije oklici za enega. In dober teden nato poroka...

Poroka...

«Prekrižam vam račune, oče», si je dejal. «Škoda, da vam nisem tega v lice povedal. Sami ste krivi, če vam nisem mogel.»

Anica in njena mati ostaneta v hiši. Tisti dan, ko dobi denar, stopi pred očeta in mu pove resnico. Vedel je, kaj bo potem. To, kar mora priti. Od doma pojde. Anico in njeno mater vzame s seboj. V Ljubljano pojdejo ali kam drugam. Delal bo, rad bo delal, saj bo za njo. Ne bo mu treba več poslušati očeta. Svoj dom si ustvari in ona bo v njem kraljevala.

Ob tej misli se mu je pogrelo srce. Saj ne bo več dolgo, da bo sam svoj gospod. Kaj mu bo domača bogatija brez nje, ki mu je več kakor denar, polja in hiše? Več kakor vse bogastvo sveta.

Zdaj ga čaka. Srce ji trepeče v bojazni, da ga ne bo. Toda on pride. Na svoje srce jo pritisne in poljubi. Pove ji, kako je vse napravil, da bo prav. Srečna bo, vesela. Ni je pustil na cedilu...

Pot med gostim drevjem se je vila kakor kača. Ni je hotelo biti konca. Ko bi imel peruti in mogel zleteti k njej, da ji ne bi bilo tako hudo, sirotit!

Zdaj je prišel iz gozda na plano. Na hribu stoji hišica. Tam je ona.

Ni več luči v njenem oknu. Kaj že spi? Ne, saj ni mogoče! Ob oknu sloni in gleda po dolini,

kje prihaja on. Morda joka? Dobra je, Anica, tako dobra, da ji ni enake.

Hudo mu je, da je tako pozen, toda drugače ni bilo mogoče. Saj je zaradi nje. Zaradi nje je igral komedijo pri Španovih, samo zaradi nje.

Zdaj ga je že gotovo opazila. Vstala je še in skrivaj odhaja iz svoje kamrice. Tiho skozi vežo, da je mati ne sliši. Pri kapelici ga čaka.

Kapelica se sveti v mesečini, vsa bela, kakor srebrna.

«Anica!» pokliče s pridušenim glasom. «Anica!» Ali se ni zganila senca ob zidu? Ne, samo veter je, ki ziblje veje.

«Anica!»

Ni odgovora. Ni še prišla. Zdaj, zdaj se odpro hišna vrata in stala bo na pragu in gledala, kod prihaja.

Morda še mati bdi in se sirota ne upa iz sobice?

Krenil je h kapelici.

«Še malo počakam», si je rekel.

In čakal je: Slednja minuta mu je bila večnost. Nemo je strmel v temna vrata, ki se niso hotela odpreti.

Potem se je odločil. Oprezno se je približal k hišici. Pod njeno okno je krenil. Zaprt je bilo in zagrnjeno.

Tiho je potrkal.

«Anica!»

Nihče mu ni odgovoril. Okno se ni hotelo razsvetliti in ni bilo dobre roke, ki bi odgrnila zastor. Ni je hotelo biti.

(Dalje.)

ljeno «Raduho» ter da obsojajo zagararsko početje. Ob koncu sijajno uspele prireditve se je dvignil zastopnik odbora pomožne akcije za podporanje siromakov g. Franc Bačun in se zahvalil marljivim igralcem za njihov trud in številnim gledalcem iz Gornjega grada in Ljubnega. Obsodil pa je one, ki res po svoje izpolnjujejo zapoved o ljubezni do bližnjega.

RUPERČVRH PRI NOVEM MESTU. Zakon o zaščiti kmeta naj bi se brez pridržkov izvajal. Zaščite potrebni naj bi imeli tudi brezplačne državne odvetnike, sicer bo kljub vsemu dolgove vedno več. Opozorjamo na to naše gg. poslance. Zvezno cesto Pogance—Ruperčvrh, ki je v skrajno slabem stanju, zopet popravljajo. Ker služi ta cesta mnogim krajem za promet, naj jo občina Šmihel-Stopiče vendar že sprejme za občinsko cesto. Podaljšanje te ceste čez Stransko vas na kolodvor v Birčni vasi je za mnogo okoliških vasi zelo pereče vprašanje. Saj so te vasi brez zveze s kolodvorom skoro odrezane od sveta. Sedanja kolovozna pot ob železnici ni uporabna za promet in je nevarna za ljudi in živino. Pristojni činitelji zganite se!

SLATINA-RADENCI. Vodno stanje Mure je zadnji čas tako padlo, da je prevoz za tovore na brodu v Petajncih zaprt. Za nekaj časa se še za silo vrši osebni promet z brodom. Avtomobili in vozovi, ki so namenjeni v Prekmurje ali iz Prekmurja proti Mariboru in Ljubljani, se neprestano vozijo do bregov Mure, vračati pa se morajo nazaj proti Veržeju in si tako podaljšajo pot za preko 40 km. Ta most je edina zveza med gornjim Prekmurjem in ostalo dravsko banovino. Skrajni čas bi že bil, da se tudi tu napravi red ter se na tej tako važni banovinski cesti zgradi toliko potrebni most čez Muro. Želimo, da bi se banovinski odbor na proračunskem zasedanju bavil s to zadevo ter ustregel splošni želji in potrebi obmejnega prebivalstva.

SREDIŠČE OB DRAVI. V nedeljo 5. t. m. so gostovali na našem sokolskem odru Bolfenčani in nas iznenadili z izvrstno naštudirano in lepo podano igro «Stilmondskim županom». Iznenadili so nas zaradi tega, ker odkrito povedano nismo pričakovali, da bodo mogli podati igro na taki višini, da bi z njo ne samo dosegli, temveč v marsičem celo prekosili domače sokolske diletante. Igra je napravila globok vtisk na naše občinstvo, ki je z izredno lepo udeležbo pokazalo, da zna ceniti plemenito prizadevanje naših sokolskih Goričancev. Razgalila je pred našimi

oči grozote vojnega časa, ki niso prizanesli niti majhni in tihi belgijski vasi. Kot strašna nevihta pridrvi nesreča nemške okupacije nad belgijsko vas Stilmond. V kratkih urah se pojavijo silni konflikti in se razpletajo tako, da pade kot žrtev plemeniti in značajni stilmondski župan. Bolfenčanom, ki so nam uprizorili to igro in nam po vrhu tega še pred predstavo in po njej lepo zapeli, iskreno čestitamo k doseženemu uspehu. Hvaležni smo jim za lep večer in je treba izreči priznanje vsem, v prvi vrsti pa šolskemu upravitelju g. Kocbeku, ki je moral brezdvomno vložiti mnogo truda in dobre volje v to, da je bil dosežen tako lep uspeh. Pokazal je, da se dado z ljubeznijo in požrtvovalnim delom doseči uspehi tudi tam, kjer niso dani baš vsi ugodni pogoji. Takim prosvetnim delavcem vsa čast!

SV. ANA V SLOVENSKIH GORICAH. Naši gasilci se pridno pripravljajo za nastop petdejanjske igre «Razbojnik Guzaj», ki jo je napisal Ernest Tiran. Vsi, ki so slišali kdaj o tem razbojniku ali pa čitali povest o njem, že komaj čakajo uprizoritve, ki bo v nedeljo 26. t. m. v tukajšnjem Društvenem domu, ki ga je dala Hranilnica brezplačno na razpolago za to igro. Vabijo se vsi, da pridejo gledat zanimivo igro, v kateri nastopi nad 20 oseb. — Občna zborstva sokolske čete in gasilnega društva sta se izvršila v mesecu januarju; društveni upravi sta ostali po večini isti kakor lansko leto. Delo v obeh društvih je zelo živahno in najlepše je to, da člani Sokoli pomagajo uprizoriti gori imenjeno igro. Tako je prav! Složno delo rodi dobre sadove!

SV. TROJICA V SLOVENSKIH GORICAH. Dne 29. januarja se je vršil v šoli občni zbor sokolske čete. Iz poročil četnih funkcionarjev je razvidno, da je bilo delo v četi v preteklem letu res uspešno. Tudi številčno se je četa ojačila, tako da šteje sedaj že preko 120 pripadnikov. Na občnem zboru so bile razdeljene diplome in plakete zmagovalcem na župnih in okrožnih tekmah, in sicer bratom Ferlincu, Kržiču, Roglu, Štrafeli, Čehu in Mulcu. Ob koncu je izpregovoril zastopnik matičnega društva od Sv. Lenarta br. Polič, ki je v vznesenih besedah zavračal napade, ki se v zadnjem času vrše na sokolstvo in državo, ter pozval članstvo, naj neomajno vztraja v borbi z rušilci našega narodnega miru in edinstva. — Nekje tukaj smatrajo za zelo potrebno, da naučijo naše ljudi nemščine... Oj, ti naša suženjska narava! — Dne 19. t. m. uprizori sokolska četa trodejanjsko «Skampolo». Vabljeni!

ŠT. LAMBERT. Krajevna organizacija JRKD je imela v nedeljo dobro uspel občni zbor v gostilni g. Vrtačnika. Zborovalci so do zadnjega kotička zasedli gostilniške prostore. Predsednik g. Vrtačnik je otvoril občni zbor in pozdravil navzočne in odposlanca sreskega pododbora iz Zagorja. Nato je podal poročilo o delu organizacije. Najvažnejši uspeh organizacije je, da je postavljen v proračun sreskega cestnega odbora

Soteščan:

Mejnik

(Povest.)

«Toliko, kot se zmenijo za tvoje. Le nikar se ne ponašaj.»

«Bedak!» Lipnik ga je začel obsipati s psokami, katere mu je Klemenc prav obilno vračal. Naposled sta si namerila s palicama, nihče pa ni imel poguma, da bi bil prvi udaril. Oba sta se zavedala, da je prvi udarec prepovedan.

Klemenc je bil nekoliko šibkejši, zato je hitro odnehal. «Tvoj oče je spravil pod zemljo mojega očeta», mu je oponesel.

«Trmast je bil kakor ti», je grajal Lipnik napake njegovega očeta.

«Pusti ga v miru!» mu je prepovedal.

«Ti pa mene. Glej, da boš prestavil mejnik. Tri dni imaš časa.»

«Solit se pojdi s svojim mejnikom.»

«Na svidenje pred sodiščem!»

Soseda sta odšla proti domu. Lipnik je zaupal v pravico. Možak ni bil hudoben, a Klemencu je privoščil vse najhujše zaradi njegove trme. V žepu in stiskal pesti, zakaj debeli dlani sta ga srbeli. Ako bi smel, to bi ga premikastil!

Klemenc je odhajal s povešeno glavo, vidno poparjen. Meja za Jelšo ga je skrbel. Čez nekaj tednov se bo vršila sodna razprava. Radoveden je bil, kako se bo izteklo. Izvedenci bodo ugotovili, da je mejnik res prestavljen. Dolžili bodo seveda njega, a kdo mu bo dokazal.

Morda pa mu bo pokazala sreča prijazno obličje. V mapi, kjer so označene meje, se najdejo včasih napake. Priče se rade zapletejo v protislovje. Dokazi se vselej ne posrečijo. Poljanci, ki so poznali mejo, so pomrli. Živi samo še kočar Štrbunc, a ta bi se dal pridobiti. Pomagal bo seveda onemu, ki mu bo bolje plačal.

«Toda!» Mož se je popraskal za ušesi. Spomnil se je prisega.

«Ne, prisegel pa ne bom», se je uprl samemu sebi. «Zahteval bom seveda mejo tam, kjer stoji mejnik. Mirno pa bom potrdil s prisego, da mejnika nisem prestavil.»

Možaka sta dospela na Poljano v precejšnji razdalji. Lipnik se je takoj napotil k županu zaradi občinskega ogleda. Drugi dan je prejel Klemenc pismeno povabilo.

II.

Čim sta Lipnik in Klemenc odšla iz gozda, je vstal za grmom možak s potuhnjenim obrazom. Čepel je v goščavi blizu mejnika, kjer je oprezno poslušal. Debele izbuljene oči so se mu svetile kakor jastrebu, kadar zalezuje svojo žrtev. Čul je vsako besedo, kakor pravi pregovor: «Kadar se dva prepirata, tedaj se tretji smeje...»

Štrbunc, tako so rekli Poljanci vaškemu kočarju, se je zavedal, da ni za Jelšo žive duše. Več se mu ni bilo treba skrivati, zakaj vas je bila oddaljena skoro pol ure od gozda. Pot, ki je držala tod mimo, se je v hosti izgubila.

Možic je prilezel iz svojega skrivališča in sedel na štor ob mejniku. Z nekim sovražnim zadovoljstvom si je gladil rjavo resasto brado in govoril: «Sta že skupaj... Kmalu sta se naskočila...»

Dedec se je maščevalno zarežal. Ves, kakršen je bil, je sličil ogabnemu gozdnemu škratu, o katerih pripovedujejo pravljice, da so prebivali nekdanj v temnih lesovih.

«Štrbunc, ti si navihan!» je hvalil samega sebe. «Kako premeteno si ju razdvojil!»

Potem se je zaglobil v preteklost. Pred mnogimi leti je bilo — takrat, ko je še živel stari Lipnik, ki je pokojnega Klemenca smrtno sovražil. Sprla sta se zavoljo mejnika. Pol vasi je pričalo za Lipnika, ostala polovica pa je govorila za Klemenca. Pravda je iztekla tako, da je izgubil Lipnik nekaj sežnjev gozda, sosed pa je moral plačati polovico stroškov.

Soseda se od takrat nista mogla videti. Vsak dan sta molila v očenašu: «Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo...» V resnici pa si nista nikdar odpustila. Hodila sta k izpovedi in obujala kesanje, odhajala pa sta vedno s prejšnjim grehom. Lipnik je molil kakor cestinar: «Gospod, zahvalim te, da nisem tak, kakor je ta, ki ga sovražim.» Klemenc pa je zavijal oči in hvalil Boga, ker je ustvaril pekel za grešnike in nebesa za pravičnike.

Zupnik Andrej si je mnogo prizadeval, da bi ju pomiril in sprijateljil. S tem namenom je prišel večkrat na Poljano. Zdaj se je oglasil pri Lipniku in drugič pri Klemencu. Zupnika sta sicer

znesek 20.000 Din za dovršitev ceste Sava—Št. Lambert. Tajniško poročilo je podal g. Ocep. posestnik iz Senožet. Organizacija šteje nad 120 članov, ki so poslali protestno brzojavko ministrskemu predsedniku g. Srškiću in obsodili nesrečne punktacije. Blagajnik g. Ivan Baš, posestnik, je podal svoje poročilo, ki je prav zadovoljivo in je bilo soglasno vzeto na znanje. Zborovalce je nato pozdravil odposlanec sreskega pododbora iz Zagorja g. Mrnuh ter sporočil tudi brzojavni pozdrav narodnega poslanca g. Mravljeta, ki se zaradi nujnih opravkov ni mogel udeležiti občnega zbora. Prav tako je oprstnil zadržanega banovinskega svetnika gosp. Birollo. sporočil njegov pozdrav ter obenem obvestil zborovalce, da tudi banovina prispeva k dograditvi omenjene ceste 15.000 Din, kar so zborovalci z zadovoljstvom vzeli na znanje. Priporočil je ustanovitev kmetijske zadruga, ki je za povzdigo kmetijstva, zlasti živinoreje, velikega pomena. In sporočil, da so predlagani za Zagorje trije svinjski sejmi, kar bo v korist svinjerecem. Nato je predsednik predlagal zaupnico gg. poslanca in banovinskemu svetniku, ki je bila soglasno sprejeta. Učiteljica ga. Menažetova je prečitala resolucijo o važnih gospodarskih zadevah. Med drugim zahteva resolucija, naj cesto Sava—Št. Lambert prevzame banovina. Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor z agilnim predsednikom g. Vrtačnikom, ki je s pozivom na delo za stranko zaključil lepo zborovanje.

ŠT. VID PRI GROBELNEM. V nedeljo 12. januarja se je vršil občni zbor krajevne organizacije JRKD, ki je bil zelo številno obiskan. Občnega zbora se je udeležilo okrog 70 volilcev in se je vpisalo v stranko precej novih članov. Poročilo o delu in uspehu krajevne organizacije je podal tajnik g. Franjo Bevc. Spomin zvestega člana, nenadno umrlega bivšega tajnika g. Jakoba Povaleja so počastili navzočni s klici «Slava». Nato se je sprožila misel, kako bi prišli v Št. Vidu do poštenih cest, od katerih sta dve zelo prometni. Videlo se je pri vseh zborovalcih, kakšno veliko zanimanje vlada za ceste. Tako se je razvila zelo stvarna in koristna debata, katera občinska cesta naj bi se tlakovala s kamenjem. Prišlo je tudi do glasovanja. 60 zborovalcev je glasovalo za cesto Št. Vid—Bodrež—Ločnica in 8 za cesto Grobelno—Platinovec—Ločnica. Izvolila sta se nato dva cestna odbora; prvemu načeluje g. Cerovšek Jernej in drugemu g. Metličar Valentin.

Tako upamo, da bodo tisti, ki bodo marljivejši in vztrajnejši, imeli prej zgrajeno cesto, ki bo v korist vsem občanom. Tako so že nekateri posestniki obljubili, da bodo darovali kamenje zastonj. Med temi so gg. Poglšek Rudolf, Mastnak Anton, Šket Karel in še drugi. Zahvaljujemo se jim že zdaj za njihovo naklonjenost. Upamo tudi, da nam bo država ali banovina priskočila na pomoč z denarno podporo, ker bodo občani sami zvozili kamenje na cesto s prostovoljnimi kulukom. Na delo torej! V nekaj letih ali še prej bomo imeli vsaj eno cesto dograjeno. Nato so bile volitve odbora krajevne organizacije JRKD. Za predsednika je bil izvoljen Golež Franc, za podpredsednika Cerovšek Jernej, a v ostali drugi odbor ugledni možje. Odbor nam je porok, da bo delal v prid državi, občini in vsem tukajšnjim prebivalcem.

VELIKA PIREŠICA. Občni zbor Sokola se je vršil v nedeljo 5. t. m. Po pozdravnem govoru se je brat starosta dotaknil tudi znanih punktacij ter škofovskega protisokolskega pastirskega lista. Vse članstvo je gonjo proti Sokolu in državnemu edinstvu ogorčeno obsojalo. Sledile so volitve nove uprave, ki je ostala po večini stara. V treh letih našega obstoja smo se morali mnogo boriti z našimi nasprotniki, kar nas pa ni oplašilo. Mnogo mlačnežev je sicer odpadlo, ali jedro je ostalo in ostane! Pohvalno omenimo člana brata župnika Kramaršiča, ki ni prebral na prižnici škofovskega pastirskega lista. Bratje in sestre, vzlic vsej gonji in rovarjenju naših nasprotnikov s podesetorjeno silo na delo za našo organizacijo!

VELIKI PODLOG. (Smrt na kosa.) Dne 9. t. m. smo pokopali g. Franceta Arha, posestnika iz Velikega Podloga. Pokojnik je bil star komaj 49 let. V mladosti je bilo mnogo let rudar v Nemčiji. Med vojno si je nakopal bolezen, ki ga je 14 let mučila in kateri je naposled podlegel. Pokojni Arh je bil eden najstarejših naročnikov «Domovine», kateri je pridobil tudi več novih prijateljev. Bil je tudi zelo delaven in požrtvovalen član gasilnega društva. Kako je bil pokojni priljubljen med vaščani, je pokazal njegov pogreb. Pred hišo in na pokopališču pa mu je zapelo domače pevsko društvo žalostinko. Preminili Arh zapuščča vdovo in šest otrok. Naj mu bo lahka domača gruda, preostalim pa naše sožalje!

Priporočajte in širite „DOMOVINO“!

oba soseda spoštovala, nista pa se ravnala po njegovih besedah.

Kadar je prišel gospod župnik k Lipniku, tedaj je vselej zasakal besedo tako, da so govorili o sosedu. Navadno je omenil: «No, kako pa Klemenc? Ali se je že kaj poboljšal?»

«Kdo pa ve?» je bil Lipnikov odgovor. «Za stran mene, naj govori ali pa laja...»

Župnik je menil: «Lepo bi bilo, ako bi se sprijaznila...»

Na to je Lipnik navadno molčal; včasih pa je nedolžno vzdihnil: «Toliko huđega mi je napravil...»

«Kar je bilo, moramo pozabiti», je dejal gospod Andrej. «Ljudje imamo svoje napake.»

«Utopil bi me v žlici vode», je našteval Lipnik sosedove slabosti. «Denar za pravdo naj mi porvne... Bog me varuj pred tem človekom!»

Župnik ni vedel, koga naj bi obsodil. Klemenc je bil najboljši človek, kadar je govoril s duhovnim gospodom. Rad je govoril o svetnikih, samo o spravi s sosedom ni maral slišati besede. «Saj ga ne sovražim», je trdil. «Samo videti ga ne morem.»

Kar se ni posrečilo domačemu župniku, naj bi bil pričaral misijon, ki se je vršil takrat pri fari od nedelje do nedelje. Za spravo med sovražniki je bil določen predzadnji govor. Star misijonar je razlagal s krepkim glasom drugo najvišjo zapoved: «Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!» Po cerkvi se je žulo pritajeno ihtenje. Zrna božje besede so padala na rodovito zemljo.

Priletela pa so tudi na skalo. Lipnik in Klemenc sta se srečala po pridigi zunaj cerkve. «Odpustim ti že, odpustim, toda pozabil si bom», ga je Lipnik hladno nagovoril.

«Jaz tudi ne», je odvrnil Klemenc. «Roko bi ti podal, pa nimam rokavice...»

Take sadove je rodila dvema najhujšima nasprotnikom dolga misijonska pridiga. Celo angel iz nebes bi ne bil kaj več dosegel. Ko sta se soseda že nekaj časa zopet srečala, sta bila mustasta kakor pred misijonom.

Štrbunc in Lipnik sta bila dobra prijatelja. Kar sta sklenila, ni izvedela živa duša. Šhajala se nista pogosto — menda zaradi varnosti pred sosedi. Lipnik mu je samo namignil in Štrbunc ga je razumel brez pojasnila.

Posušila se je Klemenčeva hruška — tisto košato drevo, ki je širilo veje daleč na Lipnikovo njivo. Pomladi je še ozelenela in cvetela. Nato je orumenelo njeno gosto vejevje in hruška se je poslovela od prirode.

«Miši so oglodale korenine», so vedeli nekateri izmed sosedov. «Tisti prekvati voluhar!»

Drugim se je dozdevalo, da miši ne morejo spodjesti tako debelih korenin, ter so iskali drugih nedostatkov. Misli so se križale; nihče ni mogel pogoditi.

Klemenčevo mnenje je držalo. Njegovo drevo je bilo napoti sovražnemu sosedu, ker je metalo senco na njegovo njivo. Svoje sodbe pa se ni upal glasno izreči. Tega, kar je mislil, ni mogel dokazati.

GOSPODARSTVO

Tedenski tržni pregled

ZIVINA. Na ptujskem sejmu dne 7. t. m. so bile za kilogram žive teže naslednje cene: krave 2, telice 3-25 do 4-50, biki 2-50 do 3-25, voli 3 do 4-25 Din. Na svinjskem sejmu dne 8. t. m. v Ptujju se je trgoval kilogram žive teže po 7 do 8-50 Din. Na sejmu v Kranju so bile cene za kilogram žive teže: voli I. 5, II. 4, III. 3-50; krave I. 4, II. 3-50, III. 3; biki 3-50, telice 4, teleta 7, pitane svinje 7 do 9 Din; prasci za rejo 200 Din par.

Cene tujemu denarju

Na zaorebski borzi smo dobili v valuta b:

1 ameriški dolar za okrog 58 Din;
v devizah:

1 holandski goldinar za 23-20 do 23-32 Din;
100 nemških mark za 1362-78 do 1373-58 Din;
100 italijanskih lir za 293-18 do 295-58 Din;
1 ameriški dolar za 57-22 do 57-50 Din;
100 francoskih frankov za 223-35 do 224-47 Din;
100 češkoslovaških kron za 170-01 do 170-87 Din.
Vojna škoda se je trgovala po 217 Din, a investicijsko posojilo po 44 do 46 Din.

Sejmi

- 20. februarja: Pišce, Videm, Braslovče, Gornji Tuhinj, Velike Lašče, Lož, Višnja gora.
- 21. februarja: Ptuj.
- 22. februarja: Teharje, Sv. Filip v Veračah.
- 23. februarja: Loče, Šoštanj.
- 24. februarja: Beltinci, Moravče, Bučka, Laško, Zubina, Cerknica, Črmošnjice, Lesce, Kozje, Rogatec.
- 25. februarja: Bogojina.

Kratke vesti

— Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Hrastniku priredi v nedeljo 19. t. m. sadjarsko predavanje v zvezi s praktičnim delom v Praprotnem. Predaval bo strokovnjak višji sadjarski nadzornik gosp. Humez iz Ljubljane o škodljivcih sadnega drevja in o obnovi češpljevih nasadov.

Za hruško je prišel na vrsto kozolec. Neke pomladne noči je neprestano deževalo. Sem in tja je potegnil veter. Zjutraj je bil prevrnjen Klemenčev kozolec.

Gospodar se je čudil, kako se je moglo to zgoditi. Samec je bil vendar oprt na obeh straneh z močnimi oporami. Nekdo jih je moral spodbiti.

Klemenc je prišel nekega jutra v hlev, pa ni našel nobene živine. Prazen je bil tudi svinjak, ko je dekla prinesla prašičem krmo.

«Tatovi!» Klemenc je bil ves preplašen.

«Oho!» Tedaj se je spomnil sosedov Lovro, kaj je vse videl in slišal za Jelšo, ko je šel ponoči z vasovanja. Menda je bilo prav ob polnoči in tema je bila kakor v rogu. V hosti se je pojavilo silno lomastenje. Slišal je čudne korake in kar nenadno je zagledal pred seboj dve debeli svetli očesi...

«Vol je bil», se je zazdelo Klemencu. «Zakaj ga nisi zagrabil?»

«Kakor blisk je planil v goščavo. Tam je nastalo takšno kruljenje kakor v zverinjaku...»

«To so bili prašiči», je nekdo pogodil.

«Tebe pa strah, kajneda», so se norčevali.

«I seveda.» Lovro je kar priznal svojo bojzljivost.

Klemenc je najel nekaj fantov, ki so mu lovili do večera vse živali. Nihče ni vedel, kdo mu je napravil zlobno šalo.

(Dalje prihodnjič.)

Pristopajte k Vodnikovi družbi!

Sestanek bo ob 4. popoldne pri Božiču v Praprotnem. Vabljeni vsi, ki imajo veselje do sadjarstva!

— **Pojasnilo o točenju pijač na debelo.** Davčni oddelek finančnega ministrstva je izdal naslednje pojasnilo: Po točki 2., člena 3., pravilnika o trošarinskem pravu se pod točenjem pijač na debelo razume prodaja vina nad 50 litrov, piva najmanj 25 litrov, špirta in žganja nad 100 litrov, ostalih pijač kakor tudi sadnega žganja, pridobljenega z destilacijo pa najmanj 25 litrov.

— **Zbor mlinarjev in žagarjev v Kranju.** Te dni se je vršilo v Kranju veliko zborovanje mlinarjev in žagarjev. Zastopani so bili iz kranjskega, tržiškega in škofjeloškega okoliša, vodil pa je zborovanje predsednik pripravljalnega odbora za ustanovitev združenja g. Ivan Kosiša iz Ilovke, ki je ob otvoritvi pozdravil zastopnika g. Pristova, zastopnika Zbornice za trgovino, obrt in industrijo tajnika g. dr. Pretnarja iz Ljubljane, združnega načelnika g. Bitenca in tajnika gospoda Šiško iz Kranja. Ko je naglašal nujno potrebo po ustanovitvi lastne strokovne organizacije, je omenjal tudi težkoče do zdaj neorganiziranega mlinarskega in žagarskega stanu. Podrobno o nalogah organizacije in o položaju mlinarske stroke za časa žitnega monopola in po likvidaciji tega ter o položaju žagarjev, ki je v marsičem podoben onemu mlinarjev, je poročal g. dr. Pretnar. Zanimivo je dejstvo, da je bilo mlinarstvo po starem obrtnem redu priznано kot svobodna obrt in da je ta obrt nasledstveno prešla vselej od očeta na sina in da je skoro polovica obrtnih mlinov obenem tudi žag. Novi zakon pa veže obe obrti na obrtnico. Navzočni so pazno sledili izvajanjem poročevalca in jih odobraval. G. Pristov je pozdravil zborovanje v imenu pripravljalnega okrožnega odbora, pojasnil odborove naloge in pomen za napredek gospodarstva in zaščito obrtniškega stanu v dravski banovini. Priporočal je načelstvu, da se v vseh vprašanih obrača na odbor, ki bo podpiral vse težnje, da se pomore tudi mlinarskemu stanu, ki je v zadnjih dveh letih mnogo trpel. Ko je zbor sprejel pravila in določil pristojbine, je bila prečitana resolucija, ki so jo navzočni soglasno in z velikim odobravanjem sprejeli. V resoluciji zahtevajo: 1.) da naj se oprostina poslovnega davka nanaša tudi na leto 1932.; 2.) da se dovoli odlog plačila za zapadle davke; 3.) da se zaradi tehnične opreme žag in mlinov ne plača 8 odstotkov, ampak naj bi se pridobnina znižala na 6 odstotkov; 4.) Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani se poziva, da izpolnjuje ugoditev tem zahtevam. Zborovalci izražajo zbornici zahvalo in zaupanje in soglasno zahtevajo, da ostane skupna. Po kooptaciji treh članov v odbor se je predsednik g. Kosiša toplo zahvalil gospodoma poročevalca iz Ljubljane za njuno pomoč in izrazil zadovoljstvo, da zborovalci spoznavajo potrebo gospodarske skupnosti v današnjih hudih časih in da se tudi zavedajo važnosti organizacije.

— **Izvoz grozdja, jabolk in hrušk.** Iz naše države smo lani izvozili grozdja: v Avstrijo 1880, Češkoslovaško 780, Nemčijo 320, Poljsko 2⁰ in Švico 1 tona. Jabolk in hrušk se je izvozilo: v Nemčijo 23.220, Češkoslovaško 8220, Avstrijo 3780, Italijo 940, Grčijo 200, Madžarsko 160, Švico 150, Holandsko 80 in Švedsko 10 ton.

DOMAČE NOVOSTI

* **Cerkven dostojanstvenik pristopil k Sokolu.** Med onimi pokrajini in kraji, kjer protisokolsko pastirsko pismo ni bilo prečitano, je tudi območje barske nadškofije. G. nadškof je bil v začetku januarja odsoten in je vodil škofijo njegov namestnik msgr. Ivan Kotnik, ki je odredil, naj se pastirski list v cerkvah njegovega področja ne čita. Ko je prebivalstvo za to izvedelo, je narodnemu cerkvenemu dostojanstveniku večkrat priredilo velike ovacije. Kakor se sedaj izve, je msgr. Kotnik, ki poprej ni bil član Sokola, v zadnjih dneh januarja prijavil svoj vstop v sokolsko društvo v Baru. Starosti tega društva je ob tej

priliki poslal naslednje pismo: «Dragi brat Jagoš! V neizbrisnem in trajnem spominu mi bo ostala nedelja 22. t. m. Sokoli ste se našli z menoj v bratskem objemu, ko sem zastavil pero, da zaščitim čast našega Sokolstva. Vedel sem, da veje velik duh v našem Sokolstvu, a ko sem videl in čital v dnevih hudih žalitev, kako se je naše Sokolstvo obnašalo dostojanstveno in viteško, sem še bolj vzljubil naše Sokole. Zaradi tega sem Ti poslal kot starešini sokolskega društva v Baru prošnjo za sprejem. Vem, dobro vem, dragi brat, da me boste iz srca radi sprejeli za svojega brata, saj sta naša ljubezen in zvestoba že preizkušeni v velikem in pomembnem boju. Jaz komaj čakam, da morem postati tudi pravi član Sokola. V čast si bom štel, ko postanem Sokol barskega društva, na katerega me vežejo prelepi spomini; ponosen bom, kadar bom pripel na duhovniško oblačilo viteški sokolski znak; vesel bom, kadar bom položil poleg prisega Bogu in veri tudi sokolsko zaobljubo kralju in Jugoslaviji; močan, vztrajen bom, ker me bodo ščitila krila sokolska in me dvigala nevrednika vse više in više k večni Resnici, Lepoti in Dobroti, k idealom ljubezni in žrtve za kralja in domovino. Iz vsega srca Te, dragi brat Jagoš, kakor tudi vse ostale pozdravljam. Zdravo! Don Ivo Kotnik.»

* **Iz proračuna sreskih cestnih odborov.** Po zakonu o nedržavnih cestah so bili osnovani sreski cestni odbori kot pomožni organi banovine za gradnje in vzdrževanje banovinskih cest. Cestni odbori obstoje po eden za vsak političen srez, samo sreza Maribor levi in Maribor desni breg sestavljata skupaj en sreski cestni odbor. Avtonomna mesta Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj so vključena v sreske cestne odbore okoliških srezov. Proračuni sreskih cestnih odborov so razdeljeni na štiri poglavja, in sicer na vzdrževanje banovinskih cest, na vzdrževanje dovoznih cest k železniškim postajam, na rekonstrukcije in zgradbe banovinskih cest in na potrebščine sreskih odborov. Pri banovinskih cestah odpade na cestne sreze ena tretjina stroškov, dve tretjini pa na banovino. Pri gradbah in rekonstrukcijah prispeva banovina polovico, druga polovica pa se razdeli na prizadete sreze. Stroške za gradnjo in vzdrževanje dovoznih cest pa nosijo po eno tretjino banovina, železniška uprava in prizadeti srez ali prizadete občine. Potrebščine sreskih cestnih odborov, med katere spadajo stroški za upravo, prispevki in podpore za občinske ceste, amortizacija in stroški posojil in gradbeni skladi, pa odpadejo v celoti na sreske cestne odbore. Med dohodki pridejo poleg zakonitih prispevkov banovin in železniških uprav v prvi vrsti v poštev doklade k neposrednim davkom, prispevki za izredno uporabo cest, potem prispevki mest in trgov, dohodki iz kamnolomov in gramoznic, izkupiček za prodani material ter kuluk, odnosno njegova odkupnina in kot izredni dohodek še posojila. Po zadnjih proračunih odpade na vzdrževanje banovinskih in dovoznih cest v vseh cestnih odborih 29-2 milijona dinarjev; k temu pa je treba prišteti še 56-922 Din prispevkov železniške uprave. Izredne potrebščine (gradba in rekonstrukcija) so proračunane s 16-48 milijona dinarjev. One potrebščine cestnih odborov, h katerim ne prispevajo drugi faktorji, pa znašajo 6-22 milijona dinarjev. Vsi izdatki za ceste v oskrbi sreskih cestnih odborov znašajo 52-7 milijona dinarjev in nosi od tega banovina za redno vzdrževanje 29-2 milijona, za izredno 4-27 milijona dinarjev, železniška uprava 57.000 Din, cestni odbori 9-36 milijona, razni drugi faktorji, kakor občine in privatni zanimanci na cestah pa 9-07 milijona dinarjev. Ker znaša dolžina banovinskih dovoznih in subvencioniranih cest 4429 km, redni vzdrževalni stroški, materialni in osebni, pa 29-75 milijona dinarjev, odpade povprečno na 1 km 6720 Din.

* **Ubožna spričevala.** Davčni oddelek finančnega ministrstva je izdal pojasnilo glede na to, ali je treba plačati takso za priznanje, odnosno nepriznanje ubožnostne pravice. Po tem pojasnilu se za take prošnje ne plača nobena taksa. Prav tako se tudi za rešitev prošnje za priznanje ubož-

Vedno beli zobje

Poročam vam, da že 15 let uporabljam zobno pasto "Chlorodont". Se nikdar nis nis razočarala. Imeli smo vedno bele zobe in prijeten okus v ustih, tembolj ker uporabljamo že dalj časa Chlorodont ustno vodo. Tudi uporablja cela družina samo Chlorodont zobne ščetke. J. Podgornik, T. . . Zahtevajte zato šamo pristno Chlorodont zobno pasto, tuba Din. 8.— in Din. 13.—, ter zavrčate vsak usdomestek.

nostne pravice ne plača nikaka taksa, ker za ta sodni postopek v zakonu o sodnih taksah ni določena nikaka taksa ne glede na to, ali se prošnja za priznanje ubožnostne pravice ugodno rešali ne.

* **Elektrifikacija Notranjske.** Zaradi elektrifikacije Notranjske nameravajo kranjske deželne elektrarne zgraditi elektrovod 20.000 voltov od transformatorske postaje pri Lenarčičevi opekarni na Vrhniki do Rakeka in Cerknice. Transformatorske postaje bi se zgradile v Spodnjem Logatcu, v Gornjem Logatcu, Lazah, Planini, Ivanjem selu, na Rakeku, pri Zelšah, v Cerknici in v Dolenjem jezeru. Krajevna omrežja nizke napetosti pa se nameravajo izvesti v Spodnjem Logatcu, Gornjem Logatcu, v Jakovci, Lazah, Planini, Ivanjem selu, Uncu, na Rakeku, v Zelšah, Dolenji vasi in v Dolenjem jezeru. O tem načrtu sta razpisana komisijaki ogled in obravnava na kraju samem za ponedeljek 20. t. m. s sestankom ob 8. na Vrhniki.

* **Poslopje bolnišnice v Vrbju pri Zalcu se že dalje časa pripravlja za hiralce.** Ko bodo dela dovršena, se izroči poslopje svojemu namenu.

* **Otvoritev telefonske centrale v Braslovčah v Savinjski dolini se je izvršila predzadnje nedelje.** Otvoril je centralo direktor pošte in telegrafa gospod dr. Janko Tavzes, ki je prispel iz Ljubljane v družbi svetnika g. Tilna Epicha.

* **Nova zima po vsej državi.** V noči na nedeljo je nastal v vsej državi vremenski preobrat. Medtem ko je vladalo zadnje dni toplo južno vreme, je pričelo v soboto deževati, ponoči pa je toplota naglo padla in je v nedeljo skoro po vsej državi snežilo. Posebno hude snežne zamete javljajo iz južnih pokrajin.

* **Zaradi hude burje se je iztiril vlak.** V nedeljo ob 7. zjutraj se je pripetila na progi Bakar—Sušak nenavadna železniška nesreča. Ko je vlak sestojel iz lokomotive, službenega voza in petih potniških vozov, vozil proti postaji Skrljevu, sta se nenadno prevrnili službeni voz in en potniški vagon. Vlakovodjo je v službenem vagonu zmečkalo, neka ženska pa si je zlomila nogo. Nesreča je nastala zaradi hude burje, ki že nekaj dni razsaja v Primorju.

* **Huda avtomobilska nesreča.** Ko se je te dni sofer Dušan Vlah vozil z osebnim avtomobilom iz Ptujja proti Mariboru, je opazil blizu Hajdine neko žensko, ki je hodila na desni strani ceste. Dajal je vsa predpisana opozorila, žena, ki je hodila po napačni strani, pa se je izogibala tako nesrečno, da je padla pod avto. Sofer jo je takoj odpeljal v bolnišnico, kjer se je ponesrečenka zavedla in popedala, da je Marija Ponikvarjeva iz občine Slovenje vasi. Ponesrečenka ima hude notranje poškodbe.

* **Velika nevarnost za sadno drevje.** V zadnjih dneh je na banovinskih in okrajnih cestah v ptujski okolici zaposlenih precej ljudi pri čiščenju sadnega drevja ob cesti. Tako čiščenje pa je potrebno tudi ob naši državni cesti, ker se je že pred leti v smeri proti Ravnemu polju pojavila bolezen na sadnem drevju. Ker se zaradi pomanjkanja kreditov to drevje ni očistilo, se je bolezen prenesla na drugo sadno drevje, in to kakor pravijo strokovnjaki, na področje 10 občin. Temeljito čiščenje je zaradi tega nujno potrebno.

* **Beg iz mladega življenja.** V vasi Prapretnem-Zakalu blizu Stahovice si je v petek dopoldne končal življenje mladi, komaj 24 let stari posestnik Peter Jerše, ki je bival s svojo ženo in mladoletnim otrokom na malem kmečkem posestvu. Zadnje čase so opazili, da je postal nekam tib, vendar pa ni nihče slutil, da mu gredo po glavi samomorilne misli. Ze nekaj dni poprej je očistil staro vojaško karabinko, ki jo je imel skrito v hiši, in čakal na ugodno priliko, da izvrši svoj naklep. Ko je v petek dopoldne odšla žena v

mešto, je napisal pismo, v katerem prosi ženo odpuščanja, češ, da mu ni nič več do življenja. Ko je zapečatil pismo, se je umil, obril in oblekel v nedeljsko obleko. Pod kozolcem ob hiši je napravil na tleh ležišče iz stelje, opri puško ob pokončni steber kozolca, nastavil cev na srce in sprožil. Bil je na mestu mrtvev.

* **Neznan mrtvec.** V gozdu poleg Kališ pri Rogatcu so našli te dni truplo neznanega moškega. Bil je to najbrže prosjak, ki je ponoči zabredel v gozdu, padel v potok in zmrznil. Neznaneec je bil star okrog 45 let, lasje je imel ostrizene, oblečen je bil v črno raztrgano suknjo, temnorjave hlače in nosil je tudi moder predpasnik.

* **Obstrelil se je.** Pred kratkim je pregledoval zastarelo pištolo posestnik Jurij Furer iz Vrbo pri Mariboru. Pištola se je nenadno izprožila in je krogla zadela dvajsetletnega kovaškega pomočnika Franca Rožiča iz Vrbo v levo nogo. Rožič je bil prepeljan v bolnišnico.

* **Strašna nesreča kmečkega delavca.** Te dni se je pripetila v Hudem v občini St. Vidu pri Stični huda nesreča. 22letni Adolf Zupančič je rezal slamo na slamoreznici. Prijel je z obema rokama slamo in jo potlačil v stroj. Stroj pa je zagrabil obe roki in ju grozno razmesaril. Slamoreznica je odtrgala Zupančiču obe roki, in sicer eno nad zapetjem, drugo pa pri dlani. Zasebni Vedranov avto je nesrečnega Zupančiča, ki je postal tako za vse življenje invalid, prepeljal v ljubljansko bolnišnico.

* **Mačka, ki molze kravo.** Neki kmet iz mariborske okolice pripoveduje o svoji mački, ki nič več ne lovi miši in tudi sploh ne išče več hrane. Ker mačka pri vsem tem ni prav nič shujšala, se mu je zdelo vse skupaj čudno in je začel mačko opazovati. Nekoč je opazil, da se je mačka splazila v hlev. Šel je za njo in na svoje veliko začudenje videl, da je mačka sesala kravo. — Če je vse to le res!

* **Značilen primer za blagoslov alkohola.** Na Trati pri Škofji Loki je bil predzadnje nedeljo zvečer v gostilni gosp. Antona Hafnerja pretep, kakršnega že dolgo ne pomnijo v škofjeloški okolici. Alkohol je bil vzrok, da se je krvavo končala nabavna prireditve, ki se je vršila v korist preračevalne akcije za brezposelne. Obisk zabave je bil prav lep in se je zbralo pri plesu mnogo kmečkih fantov, delavcev in nekaj posestnikov iz vasi Suhe, Sv. Duha, Virmaš, Papirnice, Dorfartev in drugih okoliških krajev. Dolgo je bil v gostilni mir. Ko pa je ljudem stopilo vino v glavo, so prišli do besede znani rogovileži in pretepači. Okrog 19. se je spopadla trojica najbolj razvnetih in jo je eden dobil s polenom preko hrbta. Ko so posegli vmes orožniki, so mnogi mislili, da se bo nabava lahko vršila v miru in redu. Najhujše pa se šele prišlo. V veži pri mizi je sedelo pet vojakov, ki so tudi že precej globoko pogledali v kozarec. Vojaki so začeli na ves glas prepevati, kar pa plesalcem v sobi ni bilo po volji. Eden od fantov je zahteval od vojakov, naj utihnejo. To pa je bil povod, da sta si naenkrat stala nasproti dva govorna tabora in da se je razvila pravcata bitka. Fantje so bežno navalili na vojake, vojaki pa so začeli udrihati s sabljami in bajoneti. V gneči so se bliskali tudi noži in borilci so polomili in razmetali sploh vse, kar se je dalo premakniti. Mnogo pretepačev je bilo že ob začetku spopada oblitih s krvjo, odnehati pa niso hoteli. Na nekem vojaku so razbili stol, da mu je glava kar obtičala med deseticami. Med strašno bojno viхро je gostilničar prišel za pomoč iz Škofje Loke. Še preden je ta prišla, so vojaki zapustili krvavo bojišče, fantje pa so pozneje nadaljevali pretep med seboj. Gostilničar je izkušal pretepače v posameznih grupah spraviti iz hiše, pa ni imel pravega uspeha. Ena od takih grup je zunaj napadla torbarskega mojstra Petra Kajzerja, ga vrgla na tla in obdelovala s pestmi. Divjaki so napadli tudi gostilničarja, ki je mojstru prihitel na pomoč. Naposled so se razdivjanci le nekako izmotali iz hiše in so ta njimi seveda takoj zapahnili močna hišna vrata. Pretepači so okrog hiše še dolgo divjali in izkušali zlomiti vrata. V gostilniških prostorih je vse raz-

bito, pobeliti pa bo treba tudi stene, ker so močno oškropljene s krvjo. Kako se godi pretepačem, še ni znano. Mnogi od njih so se poskrili, osem so jih že zaprli, nekega vojaka pa so morali zaradi hudih poškodb prepeljati v bolnišnico. Vse kaže, da bo treba zakonske določbe o kaznih za pretepe in poboje še pooprstiti.

* **Novorojenček v snegu.** Nedavno popoldne sta naletela dva šolarja iz Braslovč pri nabiranju vrbovih mačic v bližini Savinje na neki čuden omet. Ko sta otroka v svoji radovednosti odvezala cunje, sta našla v njih mrtvega novorojenčka. Najdeno dete je bilo moškega spola. O najdbi je bilo obveščeno orožništvo, ki poizveduje za brezvestno materjo.

* **Žrtev vročerknega Bosanca.** 28letni delavec Valentin Žagar se je napotil nedavno zvečer na Kodeljevo tik Ljubljane, kjer je povasoval pri svojem dekletu. Vračajoč se domov je naenkrat zagledal na cesti pred seboj brezposelnega Bosanca Hasana Puškarja, ki je bil nanj ljubosumen. Med obema je nastal prepir, ki pa ni trajal dolgo. Bosanec je naenkrat potegnil nož in zamahnil proti Žagarju. Zadel ga je tik pod srce in nato pobegnil. Žagar je imel še toliko moči, da je odšel na Zaloško cesto do stražnice, kjer je povedal, kaj se mu je pripetilo. S stražnice so pozvali na pomoč reševalni avto, ki je Žagarja prepeljal v bolnišnico. Vročerknega Bosanca so aretirali.

Zakonska žalegra v Halozah. Nedavno ponoči je posestnik Jurij Pernek iz Gruškovja ubil svojo ženo Marijo, ki je bila že legla k počitku. Ta zločin je posledica dolgotrajnih sporov, ki so nastali zaradi razočaranj v zakonu. Zakon je bil sklenjen že leta 1921. in se je Jurij Pernek priženil k Mariji, ki je bila vdova in več let starejša od njega. Marija je imela iz prvega zakona sina, svojega drugega moža pa je vzela na sosesest. V zakonu, ki je bil sprva na videz srečen, sta se rodila dva otroka, ki pa sta kmalu umrla. Ker sta bila zakonca solastnika posestva in ker se je vedno bolj uveljavljala velika razlika v starosti, ni bilo preprirov ne konca ne kraja. Sedaj, ko je te prepire zaključil zločin, je mož star 38 let, žena pa je štela že 53 let. Mož je že prej v preprih večkrat napadel svojo ženo in jo bil zaradi tega že večkrat kaznovan od štirih dni do šest mesecev. Ker je bilo skupno življenje nemogoče, sta živela zakonca vsak zase. Ko je bil lani mož spet zaprt v ptujskih zaporih zaradi napada na svojo ženo, mu je žena med tem zarubila vino in jabolčnik. Ko se je mož vrnil iz ječe, je bilo med njima zaradi tega seveda še večje sovraštvo. Prejšnji četrtek zvečer je prišel Jurij Pernek v sobo svoje žene, ki je že ležala v postelji. Ves razburjen je zahteval od žene pojasnilo, zakaj mu je dala zarubiti vino in jabolčnik. Že po prvih besedah ji je grozil, da jo bo ubil, in je tedaj ženin sin, ki je prenočeval v isti sobi, zaradi teh groženj kar napol oblečen utekel iz hiše. Žena je moža zavrnila, češ, da mu bo že ob drugi priliki vse pojasnila. To je razburjenega moža še bolj razkačilo. Privlekel je iz kota sobe toporišče za motiko ter prišel z njim na vso moč udrihati po ležeči ženi. Šele, ko se ni več ganila, je odšel. Ko se je čez kako uro vrnil sin, je bila mati že mrtva. Komisija, ki je izvršila raztelesenje, je ugotovila po vsem životu nesrečne žene polno velikih krvnih podplutb, na trebuhu pa veliko rano, ki je segala do črev. Reva je bila slabotna, trpela pa je tudi zaradi poapnenja žil in je vse to pospešilo njeno smrt.

* **Zagonetna smrt.** Nedavno je izginila premožna zasebnica, 40letna Ana Slakova, ki je stanovala v Šolski ulici v Novem mestu, in se je lansko leto seznanila z nekim 20letnim fantom, ki ji je obljubil zakon, češ, da bo dobil lepo posestvo, ko postane polnoleten. Spričo takih obljub

je Slakova fanta vsestransko podpirala in ga zalagala tudi z denarjem. Njuno razmerje ni ostalo brez posledic in Slakova je bila že šest mesecev noseča. To pa je naenkrat ohladilo fantovo ljubezen. Začel je izostajati in se nazadnje ni več prikazal. Slakova je razočarana sklenila, da gre v smrt. Napisala je več pismem za svojega ljubčka in jih pustila v stanovanju, nato pa je brez sledu izginila. Dne 7. t. m. je bilo po preteku 32 dni najdeno njeno truplo v Krki. Šestošolec Stanko Not je opazil pod Turkovim kozolcem v vodi žensko truplo in o tem obvestil orožništvo in policijo. Truplo so potegnili iz vode in ugotovili, da gre za pogrešano Slakovo. Na truplu je več znakov, ki vzbujajo sum, da je morda storila nasilno smrt.

* **Napad na orožniško patroljo.** Orožniška patrolja iz Zavrča je te dni pri posestniku Kuku v Muretincih napravila hišno preiskavo zaradi tatvine koles. Eno kolo so našli v slami, drugo pa skrito v shrambi. Ker posestnikov sin Martin Kuček, ki je bil osumljen tatvine, ni mogel dokazati, odkod ima kolesa, mu je orožniški narednik g. Kos napovedal aretacijo. Ko je to slišal Martinov brat Jožef, je izkušal preprečiti aretacijo in je proti orožniku zamahnil tudi z vilami. Orožniki so oba brata odvedli v ptujске sodnijske zapore.

* **Po desetih mesecih odkrit zločin.** Lani 28. aprila je nenadno umrla posestnica in gostilničarka v Tunjiški Mlaki pri Kamniku Ivana Rakefova, po domače Jamovka. Splošno se je mislilo, da je umrla za kapjo. Nekaterim pa se je vendarle videla njena smrt nekoliko čudna, čeprav nihče ni mogel ničesar trditi. Rakefova je bila dolgo vrsto let gostilničarka v tej znani gostilni, kamor so prejšnje čase radi zahajali izletniki iz Kamnika. Bila je štirikrat poročena, vendar ni imela potomcev. Za dediča je določila svojega nečaka Antona Vombergarja, ki je že več let bival pri njej na posestvu in ji pomagal pri delu. Ljudski glas je po nenadni smrti stare gostilničarke obsodil njenega nečaka Antona, da jo je on spravil s sveta najbrž iz bojazni za dediščino. Kamniški orožniški kaplar Mihael Napotnik je že pred šestimi meseci čul o tem govoriti, zato je previdno poizvedoval naprej in dognal več podrobnosti, ki so zelo obremenjevale Antona, kateremu je po tetini smrti pripadlo posestvo z gostilno in trgovino. Tako je nekdo trdil, da se je izrazil čevljar Avgust Hafner iz Podboršta pri Komendi, da dobi od Vombergarja kolikor hoče denarja, samo če molči o nekem dejanju. Dalje je nekdo pripovedoval, da je isti Hafner izjavil, da je dobil že 16.000 Din od Vombergarja, ker mu je preskrbel strup, da je umoril svojo teto. Tudi se je Vombergar izrazil, da mora zaradi tetine smrti kar na debelo izdajati derar. Na podlagi teh in podobnih izjav je orožniška patrolja (Mihael Napotnik in Dušan Jeličič) zaslišala čevljarja Avgusta Hafnerja. Ta je sicer priznal, da mu je posodil Vombergar denar, da si kupi šivalni stroj, vse druge očitke pa je odločno zavračal. Naposled pa je priznal, da ga je Vombergar večkrat nagovarjal, naj umori njegovo teto Ivano, ker se boji, da mu ne bo zapustila posestva. Večkrat sta imela sestanke, da se pogovorita o umoru, za katerega je Vombergar obljubil Hafnerju 10.000 Din. Dogovorila sta se za dan 28. aprila. Hafner trdi, da je nagovoril nekega svojega znanca, da izvrši dejanje, za katero bo prav dobro plačan. Prijatelj je soglašal s tem in ponoči okrog 11. ure sta prišla pred gostilno. Vrgla sta v okno pesek in s tem opozorila Vombergarja, da jima je odprl vrata. Vedel je, po kakem opravku sta prišla, zato je stisnil Hafnerju v roke 2000 Din, češ: «Le dobro napravita!» Nato je odšel v podstrešje, dvojica prijateljev pa je ostala v veži in se pripravljala na nečloveško dejanje. Hafner je pred pričami na orožniški postaji podal naslednjo izjavo, katero je sam podpisal: «Jaz sem ostal pred vrati sobe, v kateri je spala Ivana Rakefova, prijatelj pa je šel k postelji, od katere sem čul slabotni glas gostilničarke: 'Kaj pa je zdaj?' Nato se je čulo le še nekako ječanje. Čez deset minut pa je že prišel prijatelj iz sobe in nato sva šla skupaj proti Pod-

borštu. Izročil sem mu 2000 Din, katere mi je prej dal Vombergar. Od teh mi je prijatelj dal 200 Din, da bi molčal. Čez mesec dni sva se z Vombergarjem sestala v Kamniku in ob tej priliki mi je izročil hranilno knjižico Mestne hranilnice za 11.000 Din, katere sem polagoma dvigal. Aretirani Vombergar je najprej vse odločno tajil, potem pa je le priznal, da mu je Hafner prigovarjal, da je pripravljen za večjo denarno nagrado spraviti s sveta Rakefovo, na katero je že dal časa kuhal jezo, ker ga je pred leti naznanila zaradi razpečevanja ponarejenih bankovcev. Hafner je bil takrat zaprt osem mesecev. Vombergar mu je obljubil večjo vsoto denarja, če izvrši ta čin, vendar pa je bil prepričan, da Hafner ne misli resno. V nadaljnji izjavi trdi, da je Hafner prišel usodne noči mimo hiše, vendar pa nista govorila. Ko sta pozneje prišla s Hafnerjem skupaj, je ta zahteval denar in zagrozil, da bo napravil z njim isto kakor s teto. Šele tedaj, pravi Vombergar, sem bil prepričan, da je teto umoril Hafner, prej pa sem mislil, da jo je zadel mrtvoud. Toliko je spravila na dan prva preiskava. Iz nje je jasno, da je bila Rakefova res umorjena. Sodna preiskava bo najbrž spravila na dan še prav zanimive reči. Ni še pojasnjeno, ali je Hafner sam umoril Rakefovo ali pa je to storil označeni prijatelj, ki ga morda sploh ni.

* **Prijet prijatelj tuje lastnine.** Varaždinska policija je te dni aretirala na podlagi tiralice mariborske policije 28letnega brezposelnega delavca Franja Šanjeka, ki je osumljen več vlomov in tatvin, ki jih je izvršil lansko leto v Mariboru in okolici. Šanjek je bil priveden v Maribor, kjer ga sedaj zaslišuje policija. Nekaj očitanih mu grehov je že priznal.

* **Zrtev napada.** Nedavno zvečer so trije viničarji z Ivanjskega vrha napadli posestnika Friderika Kupliča in ga nevarno poškodovali na glavi. Kupliča so prepeljali v bolnišnico.

* **Na 15 let obsojen požigalec.** V ormoškem okraju je v letih 1931. in 1932. večkrat gorelo, ne da bi se dalo dognati, kako je ogenj nastal. Niti toliko niso mogli ugotoviti, ali je bil zaneten po nemarnem ali po neprevidnosti. Naposled se je posrečilo ljudem in orožnikom, da so izsledili požigalca, 24letnega posestnikovega sina Jožefa Rajha iz Šardinje. Izročili so ga sodišču in te dni se je zagovarjal pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Obtoženec je sin malega posestnika in je doma staršem pomagal pri delu. Hodil je tudi na dnino k sosedom. Ljudje ga opisujejo kot maščevalnega fanta, ki je razen tega vdan še pijači. Obtožnica ga je obdolžila, da je zanetil pet požarov, in sicer, da je zažgal 4. novembra 1931. gospodarsko poslopje Ivana Gašpariča v Šardinju, 16. aprila 1932. viničarijo Antona Munde v Šardinju, 11. oktobra 1932. gospodarsko poslopje pri cerkvi Sv. Trojice pri Veliki Nedelji, 13. oktobra 1932. gospodarsko in stanovanjsko poslopje Vincenca Kocipra v Šardinju. Skupna škoda, ki so jo povzročili požari, znaša okrog 400.000 Din. Pri zadnjem požaru, ki ga je Rajh zanetil pri Kociprovih, ga je po naključju opazil neki sosed, ki ga je ovadil orožnikom. Požar pri Kociprovih je zahteval tudi človeško življenje. Pri reševanju se je namreč smrtno ponesrečil Herman Rajh, ki je skočil v hlev, da bi rešil živino. Pri tem se je goreči strop sesul nanj. Rajh se je tako opekel, da je dva dni pozneje podlegel poškodbam. Obtoženec je svojo krivdo pri današnji razpravi priznal in je bil obsojen na 15 let robote in trajno izgubo častnih državljskih pravic.

* **Otroško trupelce štiri leta v dimniku.** Grozen zločin je bil odkrit v Deželičevi ulici v Zagrebu, zločin, ki ga je storila neznana mati, kakor vse kaže, že pred dobrimi štirimi leti. Brezsrčne matere še niso našli. Na podstrešju hiše št. 60 v omenjeni ulici so našli v dimniku zavoj, v njem pa okostnjak otročička, ki mu spola niso mogli določiti. Vsi znaki kažejo, da je bilo trupelce nesrečnega otročička v dimniku že od septembra leta 1928., ne da bi kdo opazil sledove zločina. Trupelce je bilo seveda tako izsušeno, da se okajena koža z mesom ne dá odstraniti od koščic. Cunje, ki je bilo v nje zavito trupelce, so

že razpadale. Hiša, kjer so našli v dimniku izsušeno otroško trupelce, je last dr. Malxnerja. Na podstrešju suše stranke perilo in služkinje prihajajo tja skoro vsak dan. Nobena ni opazila nič sumljivega in trupelce bi bilo še dolgo viselo v dimniku, da ni neka služkinja slučajno brisala vrvi, kamor obeša perilo. Opazila je, da visi iz luknje v dimniku krpa. Hotela jo je potegniti iz dimnika, pa je od groze kriknila, ker so se vsule iz nje kosti in koščki lobanje, ki se jim je na prvi pogled poznalo, da so deli otroške lobanice. Vsa prestrašena je služkinja povedala domačim, kaj je našla na podstrešju. Obveščena je bila policija in na podstrešje je prišla komisija. Poleg papirja, ki je bilo vanj zavito trupelce, so našli v dimniku še kos platna in prt z monogramom A. M. in dve ženski krili. Našli so tudi liste šolskega zvezka, ki so bile na njih z okorno roko mladega učenca napisane šolske računске naloge in narisani razni liki. Policija se seveda zanima, čigav je bil ta zvezek, ker utegne z njegovo pomočjo izslediti brezsrčno mater. Vse kaže, da je bila detomorilka služkinja, ki je pred štirimi leti živela v tej hiši.

* **Dve obsodbi zaradi uboja.** Pred malim kazenskim senatom v Ljubljani sta se vršili dve razpravi zaradi uboja. V znani gostilni pri «Korlu» v Strahovici v bližini Kamnika so 7. novembra lani popivali kmečki fantje in možje. Tam so bili tudi delavec Karel Petek iz Stranj in drugi njegovi tovariši. V drugi družbi je bil tudi delavec France Slatnar. Med njim in Petkom je vladalo staro sovraštvo. Ko je Slatnar zapustil gostilno, je šel za njim Petek in ga z nožem napadel na cesti. Prizadejal mu je 32 ran. Pri tem mu je pomagal neki mladi znanec. Karel Petek, ki je krepak in hud človek, je pred sodniki sicer skesano priznal zločin, izgovarjal pa se je na pijanost in razburjenost. Petek je po napadu pustil svojo žrtev Slatnarja v krvi ležečega na cesti, sam pa je šel nazaj v gostilno, kjer je nadalje popival. Slatnarja so pozneje prepeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer je podlegel hudim poškodbam. Petek je bil obsojen na pet let robote in v izgubo častnih državljskih pravic za pet let. Drugi obtoženec je bil oproščen. — Dva dni poprej se je izvršil uboj na Vrhpolju pri Kamniku. Jakob Klemenc je šel s svojimi tovariši mimo Dolarjeve hiše. Bil pa je tako neroden, da je padel v Dolarjevo apnico. To je Klemenca tako razjarilo, da je začel zabavljati in rentati. Mladi France Dolar pa je zgrabil poleno in udaril Klemenca tako silno zadaj v tilnik in po desni nadlehti, da se je ta zgrudil na tla. Prepeljan v ljubljansko bolnišnico je Klemenc kmalu izdihnil. Dolar je pred sodniki dejanje priznal, zagovarjal pa se je, da je bil zelo razburjen. Obsojen je bil zaradi uboja samo na 14 mesecev strogega zapore.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

BORBA NAŠIH RUDARJEV ZA OBSTANEK.

Zagorje, februarja.

Zagorje še ni imelo takega zborovanja kakršno je bilo v ponedeljek popoldne. Akcijski odbor rudarjev, v katerem so zastopane vse strokovne organizacije, je sklical zborovanje pred rudniško restavracijo glede na pojavljajoče se glasove o ustavitvi dela v premogovniku. Četudi je bilo sklicano za 15. uro, so začele prihajati trume zborovalcev takoj po poldnevu. Ob napovedani uri je bilo pred rudniško restavracijo zbranih nad 4500 zagorskih in okoliških prebivalcev. Poleg rudarjev so se na zborovanju zbrale njih žene, trgovci, obrtniki, uradniki in zastopniki vseh ostalih stanov. Prostor pred rudniško restavracijo je bil nabito poln, velika množica ljudi pa se je zbrala tudi na mostu nad restavracijo.

Shoda so se udeležili med drugimi tudi zastopniki Delavske zbornice, strokovnih in drugih organizacij, zagorske občine na čelu z županom kakor tudi zastopniki vseh okoliških občin. Navzočen je bil tudi narodni poslanec g. Mravlje, katerega so zborovalci posebej pozdravljali in ga prosili pomoči.

Shod je otvoril načelnik II. skupine g. Krautberger, ki je pozdravil zborovalce in odposlance organizacij in občin in narodnega poslanca gospoda Mravlje in naglašal, da se je zbrala na shodu vsa zagorska kotlina, da enodušno dvigne svoj glas proti grozeči nesreči, ki se bliža Zagorju s tem, da se misli ustaviti obratovanje.

Za njim je govoril predsednik Delavske zbornice g. Čobal, ki je orisal bedni položaj rudarjev Trboveljske premogokopne družbe, ki danes obupano prosijo pomoči in rešitve iz bednega položaja. Zagorska kotlina ne zahteva drugega kakor delo in kruh.

Med govorom g. Čobala so se spustile rudarske žene v jok in je nudilo kaj žalostno sliko, ko je na stotine in stotine žena in otrok jokalo in glasno zahtevalo kruha.

Poročevalec Delavske zbornice g. Golmajer je poročal o zadnjem posredovanju v Beogradu. S poslancem g. Mohoričem je obiskal več ministrov, katerim je predložil obupni položaj in prosil pomoči.

Zastopnik Narodne strokovne zveze g. Vladimír Kravos se je v svojem govoru dotaknil predvsem izjave ministra za gozdove in rudnike, češ, da bo treba ukreniti vse potrebno, da se odločilnim činiteljem dopove, da ne smemo pustiti naših rudarjev umreti od glada. V imenu Narodne strokovne zveze je izjavil vzornost in obljubil vso pomoč in podporo.

Nadaljnji govornik g. Marinček, zastopnik Jugoslovenske strokovne zveze, je poudarjal da je pogrešno mišljenje nekaterih, ki pravijo, da je treba predvsem podpreti državne rudnike. Država je dolžna skrbeti za vse državljanke enako in je tedaj upravičena zahteva rudarjev iz revirjev Trboveljske premogokopne družbe, če zahtevajo, da mora država preskrbeti odjem premoga tudi pri tej družbi. S tem se ne podpira samo družba, nego se podpirajo domači rudarji, ki morajo sicer umreti od glada.

Viharno pozdravljen je govoril nadalje narodni poslanec g. Mravlje, ki je obljubil, da bo storil vse, da se odpomore bedi zagorskih rudarjev. Vse svoje sile bo zastavil, da bo minister za gozdove in rudnike izpremenil svoje stališče in skrbel, da odda država tudi nekaj več naročil Trboveljski premogokopni družbi, ker le na ta način misli, da bo beda vsaj delno odpravljena. V Beogradu bo poskrbel, da sestavi delegacijo vseh poslancev dravske banovine, katerim na čelu bosta stala tudi oba slovenska ministra, in tako sestavljena delegacija bo obiskala vse one ministre, ki rešujejo to perečo vprašanje. Prepričan je, da ni treba obupavati, ker se da še najti primerna pot, da se bo tudi zagorski kotlini pomagalo. Izvajanja g. poslanca so vzeli zborovalci z vidnim zadovoljstvom na znanje.

Na shodu sta govorila še zastopnik rudarjev gosp. Arh in podpredsednik bratovske skladnice gosp. Šober, ki sta obravnavala vprašanje rudarjev in zahtevala nujno odpomoč, ker beda žene rudarje in njih družine v obup.

Ob koncu shoda je bila predložena od zborovalcev brzojavna resolucija, ki je bila odposlana predsedstvu vlade in ki se glasi:

«Rudarsko delavstvo, nameščenci, obrtništvo in ostalo prebivalstvo občine Zagorje in okolice, zbrani na javnem zborovanju v Zagorju 13. februarja, odločno protestirajo proti sedanjemu načinu zapostavljanja zasebnih rudnikov nasproti državnim pri nabavah premoga državnim železnicam. Zahtevajo odločno, da se te nabave v bodoče dele po ključu iz leta 1929. Dosedanji način postopanja, ki splošno škoduje gospodarstvu dravske banovine, je predvsem zadel tukajšnje prebivalstvo, ki je zato prišlo v skrajno bedo in obup, čemur bo sledila katastrofa, če se to stanje ne izboljša.»

Ni bilo menda Zagorjana, ki bi bil ostal doma. Trgovci in obrtniki so vzajemno z rudarji prišli polnoštevilno na shod in med shodom zaprli vse trgovine in obrate. Dostojno in resno so poslali v svet klic, da stradajo in da jim je treba nujno pomagati. Naj ne ostane ta njihov klic le glas vpijočega v puščavi.

Ce hočete brati pretresljivo in res zelo lepo knjigo, naročite pri upravi «Slovenskega Naroda» roman

«Prokletstvo ljubezni»,

ki stane v dveh delih samo 30 Din (po pošti 35).

PREKMURSKI GLASNIK

Plenitelji prekmurskih trgovin pred sodniki. Pred malim senatom v Mariboru se je znašla zanimiva družba. Sedem ciganov in ena posestnica, njem ukradenih reči, se je zagovarjalo. Cigani so bili obtoženi vlomov v dve trgovini. Obtoženi so: Franc, Stefan in Janez Baranja, Ignac in Josip Cener in Karel in Jožef Kakaš ter Rozalija Lepoševa iz Kermedina. Cigani so v noči na 17. novembra lanskega leta vlomili v Dolnji Lendavi v trgovino Irene Cipotove, iz katere so odnesli najraznovrsnejšega blaga v skupni vrednosti 8535 dinarjev. V naslednji noči je sledil nov vlom v Rogasvevih. Cigani so se spravili nad trgovino Jožefa Rosenbergerja in jo popolnoma oplenili. Napravili so trgovcu škodo za 30.000 dinarjev, ki pa je bila delno povrnjena, ker so našli orožniki del blaga, ki so ga vlomilci odvrgli na begu. Pri delu so bili namreč zasačeni in bi bili skoro ujeti. Beg se jim je posrežil le z uporabo orožja, s katerim je eden od roparjev zavrnil zasledovalce. Blago, ki so ga odnesli iz trgovine Irene Cipotove, so zlikovci prodali še istega dne v Radkoveh soobtoženki Rozaliji Lepoševi za znesek 3000 dinarjev. Ko so orožniki tolovaje izsledili, so vsi priznali svojo krivdo in isto je izvršila tudi Lepoševa. Pred sodiščem so pa vse skupaj zopet postavili na glavo in se izgovarjali, da so jih orožniki prisilili k priznanju. Razprava je bila v svrhu zaslišanja prvih prič preložena.

NAŠI NA TUJEM

Iz Essen-Karnapa (Nemčija) nam pišejo: Slovenska pogrebna blagajna v Karnapu je imela letošnji občni zbor 22. januarja pri gostilničarju g. Grundmannu. Zbor je otvoril naš predsednik g. Rudolf Podgornik, ki je pozdravil vse zborovalce. Iz poročil povzemamo, da je imela blagajna lani 564 članov. Umrlo je lani sedem članov in je blagajna izplačala za pet članov po 200 mark in za dva po 100 mark. Na novo se je vpisalo 33 članov, izstopilo pa jih je 17. Pregledniki so našli blagajno popolnoma v redu. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika g. Anton Koncilja, za podpredsednika g. Andrej Breznikar, za prvega blagajnika g. Ivan Brunik, za drugega blagajnika g. Andrej Haffner, za prvega tajnika g. Karel Vodušek, za drugega tajnika g. Martin Pirc, za preglednike gg. Jožef Fidej, Feliks Hacin, Alojz Knez in Vincenc Knez, za blagajničarska moža pa gg. Franc Centrih in Gregor Starc. Tukajšnje Slovensko pogrebno blagajno je ustanovil leta 1927. g. Kalan in jo je vodil do leta 1929., nato pa jo je prevzel tedanji odbor z gg.: Antonom Konciljo, Ivanom Brunikom in Andrejem Zupančičem na čelu, katerim se imamo zahvaliti, da so jo tako v redu vodili. Prispevki se plačujejo takole (mesečno): Od 1. do 18. leta plača član 30 pfenigov in mora biti šest mesecev že član, da ima potem pravico na posmrtnino do 100 mark; od 18. do 60. leta plačajo po 40 pfenigov in morajo biti ti šest mesecev člani, da dobe prvo leto 100 mark, drugo leto 150 mark in tretje leto 200 mark. Oni, ki so že dosegli preko 60 let, morajo plačati na mesec po 1 marko, 70letniki pa po 2 marki; imajo pa sicer enake pogoje kakor zgoraj omenjeni člani od 18 pa do 60 let. Ako se izseli kak član iz Nemčije, mora takoj javiti

blagajniku, ali bo plačeval še naprej članarino ali ne. Če član ne plača dva meseca članarine, tedaj izgubi pravico na posmrtnino. Lahko pa plačuje članarino druga oseba naprej.

Ptice smemo krmiti le s suho krmo

Koristnim pticam pevkam posvečamo zadnja leta tudi pri nas precejšnjo pozornost. Posebno po mestih in trgih kakor tudi pri naprednejših kmetovalcih je opaziti, da so že med letom napravili dovolj krmilnic in raznih valilnic (umetnih gnezd), da privabijo taok čim več koristnih ptic v bližino selišč. Ne smemo namreč pozabiti, da drobne ptice požro dnevno ogromno mrčesa, ki bi sicer delal veliko škodo na drevju in drugod. Sinica na primer požre dnevno toliko žuželk, kolikor sama tehta. Zarod enega siničjega para požre letno 150 kg raznega škodljivega mrčesa, kar je enako 120.000.000 mrčesne zalege in gosenic.

V zimskem času je po posvečati tem pticam vso pozornost s pravilnim krmiljenjem. Ni vseeno, kaj in kam jim polagamo hrano. Predvsem je treba, da je krma zavarovana pred pokvarjenjem. Skrbeti moramo, da ptice krmimo rajši po malem, toda čestokrat, v lahko dostopnih prostorih. Najbolje je, da je krmilnica zavarovana s streho pred snegom in dežjem. V ljubljanskem parku vidimo zares praktične krmilnice, ki so dovolj velike, pokrite in ob straneh s steklom zavarovane, a deska, kamor se polaga krma, je s stranskimi deščicami obita, tako da tvori plitvo, odprtemu zaboju podobno mizico. Na deželi je prav lahko najti prostor za krmilnice. Postavljamo jih lahko pod skednji, lopami, uticami in drugod.

Posebno pripravna krma za zimo je razno oljnato seme, kakor konoplje, solnčnice, seme kumar in buč, sodne peške, lan, mak in podobno. Tudi posušene jagode bezga in belega trna so prav dobra krma za ptice. Jasno je, da so tudi ječmen, ajda, proso, oves, deteljno seme, razno travno seme in odpadki po skednjih zanje dobra krma. Nikakor pa ni pokladati pticam nagnitih jabolk, plesnivega kruha in pokvarjenega krompirja. Glavno pravilo je pri zimskem krmiljenju ptic: Pokladaj suho krmo dnevno in redno!

ŽENSKI VESTNIK

Madeži od črnila

Ce hočemo odpraviti madeže od črnila, ne moremo vedno s tem računati, da se bo dal vsak madež kar tako odstraniti. Prejšnje čase, ko je bila znana le ena vrsta črnila, tako zvano Gallusovo črnilo, je bilo odstranjevanje madežev dokaj preprosto. Z nekoliko deteljne soli, pomešane z vodo, smo z lahkoto odstranili tak madež. Danes pa to ni več tako enostavno, ker imamo zdaj mnogo vrst črnila, med njimi takih, ki so nalašč tako sestavljena, da se ne dajo odstraniti.

Zato je odstranjevanje madežev od takega črnila prava umetnost. Iz papirja se še nekam odstrani s prav ostrim rezilom. Vendar je treba počakati, da se črnilo popolnoma posuši, ker sicer se nam papir rad raztrga. Pri blagu pa je drugače. Če se nam je pomazalo blago s črnilom, ga izkušajmo takoj z vodo odstraniti; to nam uspe najbolje s tekočo vodo pod vodovodom.

Ce pa ostane še madež, moramo poizkusiti, da ga odstranimo na drug način. Poizkusimo s prav močno razredčeno solno kislino (en del solne kisline na deset delov vode) in s tem izpirajmo madež. Sledove solne kisline pa odstranimo potem s temeljitim izpiranjem v sveži vodi, ker sicer nam razje blago. Ta način snaženja pa uspe le, če je madež še svež. Najbolje je, če vemo, od kakšnega črnila je madež, da se potem vemo ravnati. Če je navadno črnilo, kakor ga uporabljajo po šolah, ga odstranimo s kisom ali z limono.

Druga črnila, posebno ona, ki jih uporabljajo za razne listine, vsebujejo organska barvila. Tudi pri takih madežih poizkusimo s kisom ali z limono, ki madež vsaj nekoliko odstrani. Potem je pa treba beliti. In sicer rabimo za to vodikov dvojni okis ali pa zelo razredčeno klorovo apno (1 gram klorovega apna na 1 liter vode), nato pa spet temeljito izpiramo v sveži vodi. Izpiranje je zelo važno pri vsakem takem čiščenju, da se temeljito odstranijo sledovi kemičnih sestavin čistila.

Za kuhinjo

Slanikova solata. Slanike namakaj v vodi, da jim odvzameš nekaj slanosti, potem jim potegni kožo dol, meso pa zreži na dolge, tenke kosce, ki jih zloži na plitev krožnik v obliki mreže. Štiri ali pet jajc skuhaj v trdo, jih nato olupiš in beljake kakor rumenjake (vsake zase) na drobno sesekljaj. Beljake pobarvaj s sokom od pese. Pripravi kuhano krompirjevo solato, nekoliko zelene solate, pese v solati itd. Nato nadevaj na mrežo, ki si jo pripravila s slaniki, malo solate, pese in krompirja, po vrhu pa položi sesekljane rumenjake in beljake. Tako pripravljena slanikova solata ni samo po okusu dobra, temveč lepa tudi na pogled.

Lešnikova žolea. 12 dek lešnikov stresi na pekačo in jih postavi v pečico, da se osuše in koža razpoka. Nato jih z roko na dlani odrgni, da koža odpadejo, potem pa jih zmelji. V lonec deni pol litra mleka, 6 rumenjakov, 12 dek sladkorja, 12 gramov v žlici vode raztopljenе želatine in zmlete lešnike. Vse skupaj dobro zmešaj, postavi na štedilnik in mešaj toliko časa, da se zgosti, a zavreti ne sme. Ko je krema kuhana in hladna, primešaj še sneg šestih beljakov, napolni v čaše in postavi za dve uri na led ali v sneg, da se strdi, nato pa daj na mizo. Na vrh lahko daš še stolčeno oslajeno sladko smetano, a ni neizogibno potrebno, le če hočeš posebno fino pripraviti, za kako slavnost na primer.

Lešnikova torta. 10 dek lešnikov opeci, odstrani kožice in lešnike zmelji. Dve jajci in še tri rumenjake, 10 dek sladkorja in lešnike dobro mešaj, da naraste, nato primešaj sneg treh beljakov. Nato testo razdeli v dva dela: v en del primešaj 4 deke kakava in 6 dek vanilijevega sladkorja. Potem speci vsak del zase. Pečeno in hladno pomazi s poljubno mezgo, zloži skupaj in oblij s kavnim ledom. Kavni led: 20 dek sladkorja in dve žlici močne kuhane črne kave dobro mešaj, da se zgosti, potem pa polij po torti.

Listna ca urednišva

Pečarovci — Murska Sobota. Na tak način ne gre. Sicer pa je brez podpisa!

Ižakovci. Sorodstvo in sosedstvo seveda nista oviri. Glavno je, da vsi drugi pogoji ustrezajo.

Sv. Florjan ob Boču. Brez podpisa! Pa tudi s podpisom ne moremo objaviti, ker je tožljivo!

Hum pri Ormožu. Ne spada v list. Ako je koga razžalil, naj ga razžaljeni toži.

Št. Ilj v Slovenskih goricah. Dopisništvo prav dobro došlo! Kratko in jedrnat!

ZANIMIVOSTI

× **Ameriški visokošolec in kraljica.** Mnogo smeha vzbuja v Rimu pustolovščina mladega ameriškega visokošolca, ki je srečal v neki rimski bolnišnici italijansko kraljico. Visokošolec je sedel v zdravniški sobi, ko je vstopila starejša dama in začela z njim govoriti. Zgovorni mladenič ji je pravil o svoji bolezni, o bivanju v Rimu, o življenju v Ameriki in o drugem. Naposled je pa dejal: «Govorite sicer gladko angleško, vendar se vam pa pozna, da niste niti Angležinja niti Američanka. Jaz sem vam povedal o sebi že mnogo, sedaj mi pa še vi povejte kaj o sebi.»

«Jaz sem italijanska kraljica», je odgovorila dama. «Menda se hočete norčevati iz mene», je dejal visokošolec. «Ne, res sem italijanska kraljica.» Ameriški visokošolec je dami verjel, vstal je, stopil k nji in ji krepko stisnil roko, rekoč: «To je pa imenitno! Vedno sem si želel govoriti s kraljico in zdaj se mi je želja izpolnila.» Po kraljičinem odhodu je izkušala strežnica ameriškega visokošolecu dopovedati, da ga je polomil, ko je stisnil kraljici roko, toda mladenič si tega ni dal dopovedati.

× **Strahotne posledice nedavnega potresa na Kitajskem.** «Echo de Paris» poroča, da je bilo ob priliki potresa 26. decembra lani v zapadnem delu province Cansu na severnem Kitajskem porušeni več mest. Kakor so sedaj ugotovili, je pri strašnem potresu izgubilo življenje 70.000 ljudi.

× **Mormonska cerkev in njena podjetja.** Dve reči sta, ki dajeta severnoameriški državi Utahu poseben značaj, namreč rudniki in mormonska cerkev. Skoro vsako veliko poslopje na glavni ulici v Salt Lake Cityju je bilo zgrajeno z dobičkom rudnikov. V uradih mormonske cerkve naletiš na predsednika Granta, čilega in mladostnega, čeprav mu je že 78 let. Mož ni samo vrhovni poglavar mormonske cerkve, temveč tudi ameriški bogatin. Mormonska cerkev je namreč naložila v svoja trgovinska podjetja 50 milijonov dolarjev. Njen poglavar je ob enem predsednik petih velikih delniških družb; s pomočjo dvanajstih apostolov, škofov in drugih cerkvenih dostojanstvenikov upravlja dve banki, 20 sladkornih podjetij, veliko trgovino, dva hotela, celo vrsto manjših trgovin, en dnevnik in mnogo posestev. Poleg teh lastnih podjetij je mormonska cerkev zastopana še v ravnateljstvih mnogih delniških družb. Mormonov je na svetu okrog 50.000 in če hoče biti človek veren pristaš te cerkve, ji mora dati 10 odstotkov svojih dohodkov. Ni torej čudno, da je ta cerkev denarna sila v državi Utahu. Nedavno je neka banka v Salt Lake Cityju zaprla svoje blagajne. Njen padeč je povzročil polom druge banke, ki jo je imela v rokah mormonska cerkev. Čim je pa predsednik Grant izjavil, da jamči mormonska cerkev z vsem svojim premoženjem za banko, je bila banka takoj zopet na nogah.

× **Najstarejša kužna bolezen je hripa.** Že leta 400. pred našim štetjem je opisal najslavnejši staroveški zdravnik Hipokrat čudno nalezljivo bolezen, ki je zajela Malo Azijo in Grško in ki jo moramo po opisu smatrati za nevarno vrsto influence. Odtlej se je pojavljala v kratkih presledkih vedno znova. Leta 1387. jo je opisal neki florentinski zdravnik in skušal zaman dobiti kašna uspešna sredstva proti njej. Leta 1527. je divjala posebno hudo v Londonu, leta 1580./1581. je zahtevala v Rimu po več sto smrtnih primerov na dan, nekoliko let pozneje je divjala prav tako v Pragi, leta 1675. je razsajala po vsej srednji in zapadni Evropi, leta 1730. je iz Napolija zajela južno in zapadno Evropo, leta 1743. je po Milanu obolela vsa Evropa. Takrat so ji v Parizu dali ime hripa. Potem se je pojavljala s kratkimi presledki zdaj v lažji zdaj v hujši obliki, dokler ni leta 1918. dosegla takšnega obsega, da bi mogla mirno tekmovali z najhujšimi kugami stoletij. V zadnjih letih postaja spet nevarnejša. Umljivo je, da se zdravniška veda trudi že stoletja, da bi odkrila pravi vzrok in našla pravo pomoč za to strašno bolezen. Že leta 1889. je Kochov učenec Pfeiffer menil, da je odkril neznanско majhne bacile, ki povzročajo to bolezen, a znanost njegovega odkritja ni mogla potrditi. Najrazličnejše domneve so nastajale, da bi pojasnile nastanek influence. V zadnjih letih se nagibajo spet k Pfeifferjevi domnevi, a čisto trdnega dokaza za to domnevo še ni. Tako tudi ni pravega zdravilnega sredstva proti hripici. Najbolje je pač, da se človek varuje vseh prehladov in drugih prilik, ki utegnejo prenesti to bolezen, zlasti pa dotika z bolniki in v času, ko je ta bolezen zelo razširjena, dotika z ljudmi v velikih skupinah sploh, kajti ni boleznih, ki bi se tako lahko prenašala s človeka na človeka kakor hripa. Največja čistost, grgranje razkuževalnih

ustnih vod, često umivanje rok se razumejo sami po sebi. Pri najmanjšem znaku obolenja je treba takoj v posteljo in iz postelje ne smeš, dokler se ne počutiš res že ozdravljenega, kajti če prehitro vstaneš, se ti bolezen ponovi, kar je najboljše pot do pljučnice in obolenj v vratu in ušesih. Važno pa je tudi vprašanje volje. Dokazano je, da daje volja do zdravja največjo odpornost proti hripici, strah pa najbolj oslabi telo. Duševno stanje je odločilnega pomena za nastanek, potek in konec te bolezni.

× **Bombaževost seme dá izvrstno hrano.** Če smemo verjeti nekemu ameriškega listu, ima človeštvo v bombažu hranivo, ki ga lahko primerjamo po redilnosti z znano sojo ali pa je celo še boljše. Ameriški industrijec David Weson, ki velja za enega najboljših poznavalcev rastlinskih sokov in ki je ustanovil veliko podjetje za izkoriščanje bombaževostega semena, trdi, da nudi to seme hranivo, združujoče v sebi redilne snovi mesa in sočivja. Weson pravi, da lahko napravimo iz bombaževostega semena moko, ki je v naspotju z moko iz soje zelo prijetnega okusa in jo lahko enako dobro spravimo kakor žitno moko, je pa v nji dvakrat ali celo trikrat toliko redilnih snovi kakor v mesu. Weson izdeluje iz te moke s primesjo raznih začimb in rastlinskih snovi proizvod, ki ga prodaja po naši veljavi po okrog 58 Din za kilogram in ki se dá porabiti kot mesna kaša, za mazanje kruha, kot nadev in podobno. Samo v Ameriki dá bombaž toliko beljakovin, da bi zadostovale za prehrano 50 milijonov ljudi. Weson sicer ne trdi, da bi bilo to hranivo izredno okusno, temveč mu zadostuje, da je redilno in zdravo.

× **Vsaka Nemka mora imeti deset otrok.** Po vzgledu fašističnega diktatorja Mussolinija je sprejel tudi Hitler za svoje geslo razmnožitev nemškega naroda. V narodno-socialističnem tisku se dan za dnem poziva nemški narod, naj pazi ne le na čistočo svoje krvi, temveč tudi na svojo številčnost, zakaj narod, ki se ne razmnožuje dovolj hitro, je obsojen na pogin ali zasužnjeje. Ta Hitlerjev nauk je bil prav nazorno očrtan in okritiziran v predavanju, ki ga je imel te dni na Dunaju berlinski profesor dr. Hans Waldeck, ki je govoril o ureditvi porodov. Že med predavanjem je izkušala tolpa narodno-socialističnih pobalnikov govornika motiti. Pozneje so začeli nekateri na ves glas kričati, da mora imeti vsaka Nemka najmanj deset otrok, in planili so na predavatelja ter ga začeli obdelavati s pestmi. Nastopiti je morala policija, da je napravila red.

× **Protí odstranjevanju bezgavk.** Protí široko razširjeni praksi odstranjevanja bezgavk nastopa vodja moskovske bolnišnice za boleznih v grlu in nosu profesor Zitovič. Ruski zdravnik poroča o uspehih svojih poizkusov, ki se z njimi peča že nad 20 let, in izraža upanje, da bodo zdravniki v Rusiji in po drugih državah opustili te operacije, ker so v svojih posledicah skrajno škodljive. Njegovi poizkusi so baje jasno pokazali, da so bezgavke zelo potrebni deli telesa, ki proizvajajo tako zvane hormone. Če jih odstranimo, oslabi delovanje možganov, spolnih žlez in drugih delov telesa. Pri svinjahl in konjih, ki so jim odstranili bezgavke, se je razvila golša in potomci teh živali so bili slabiči. Na drugi strani so pa na kliniki profesorja Zitoviča odstranili golšo in izlečili škrlatinko s pomočjo bezgavk. Bolniki, ki so jim bile bezgavke prej odstranjene, so bili bolj nagnjeni k raznim boleznim kakor bolniki, ki so bezgavke še imeli.

× **Stekleno strelivo.** Ameriški vladi je predložil inženjer Douglas poseben izum. Douglas je namreč iznašel posebno trdo stekleno strelivo za puške, ki bo imelo v bodočnosti velik pomen, pa ne v smislu miru, marveč krvave vojne. Iz tega novega stekla se bodo dale napraviti tudi patrone, ki so bile doslej iz kovine. Poleg tega, poudarja Douglas, pa se bo dalo njegovo steklo sijajno rabiti za polnjenje šrapnelov. Vsekakor bo stekleno strelivo strašnejše ko zloglasne krogle dum-dum.

× **Opičji jezik na gramofonski plošči.** Ameriški raziskovalec živalstva Garner je proučeval v Afriki opičje glasove, da bi morebiti iz njih raz-

bral kake besede opičjega jezika. Posebno se je posvetil opazovanju šimpanzov, pa je dognal, da izražajo mali šimpanzi z drugačnimi glasovi željo po hrani kakor pa strah pred grabežljivo zverjo, a pri poslednjem se zopet razlikujejo glasovi pred strupeno kačo od opozorila na dež. Tako se je temu prirodoslovcu posrečilo v teku štirih mesecev ugotoviti 27 opičjih besed, katere je ujel tudi na gramofonsko ploščo. To bi bil nekak začetek opičjega jezika. Zanimivo je, da opice ne dajo nikoli teh glasov iz sebe, kadar so same, marveč le, kadar se v večji družbi «razgovarjajo». Garner je še dognal, da ima sleherni vrsta opic svoj poseben jezik. Zato na primer gorile in orangutani ne razumejo šimpanzov. Garner je namreč navil gramofon s ploščo šimpanzovih glasov v živalskem vrtu, pa so se šimpanzi ob glasovih pred grabežljivimi zvermi razbežali na vse strani, ob glasovih pred dežjem so se pa poskrili v svoje prostore. Obratno pa se niso gorile in orangutani niti zmenili za te pragozdne glasove. Ta raziskovanja spremljajo Američani z velikim zanimanjem in ameriški bogatin James Candb je izročil veliko vsoto denarja v nadaljnje proučevanje opičjega jezika na osnovi gramofonskih plošč.

× **Skrbne žabe.** V vročih krajih poznajo mnogo vrst žab, ki prav po materinsko skrbijo za svoje mladiče. Znanе so žabe, ki naredijo za svoje mladiče prav lepa gnezdeca, v katera zlezejo jajčeca. Potem, ko zlezejo paglavci iz jajc, jih nekateri žabe celo prenašajo na hrbtu. Sedaj so odkrili novo vrsto žab, ki ležejo sicer jajca v vodo, ko pa zlezejo iz jajčec paglavci, jih samice zvesto čuvajo. Včasih pa se zgodi, da luže, v katerih bivajo žabje družine, zaradi vročine izhlape. V takem primeru se navadno samec loti reševanja mladičev. Paglavci se prisésajo na njegovo kožo in tako jih nese iz izsušene luže v tako, v kateri je še zadosti vode. Neka vrsta žab, ki živi v Chileju, pa ima prav posebno skrivališče za svoje mladiče. Te žabe spravljajo namreč svoje mladiče v grlo, ki je razširjeno v pravo mošnjo. V tej mošnji prežive mladi paglavci vso svojo mladost in dovrše tudi svoj razvoj. Ko poskačejo mamicam iz grla, so že razvite žabice.

× **Obresti so bile v starih časih prepovedane.** Naziranje o obrestih je zdaj bistveno drugačno, kakor je bilo v prejšnjih časih. Vsekakor vidimo tudi zdaj prizadevanje za čim večje znižanje obresti, ki pomenijo v bistvu dohodek brez vsakega dela. Bili so časi, ko je bilo sploh prepovedano jemati obresti. Medtem ko je bilo pri Rimljanih pobiranje obresti urejeno s posebnim zakonom, je bilo krščanstvo na stališču, da se obresti upirajo npravstvenemu čutu in božji postavi. Zdad seveda v krščanskem svetu o tem stališču ni več duha ne sluha. Obresti so bile isto, kar je oderuštvo. V začetku je veljala prepoved pobiranja obresti samo za duhovščino. Cerkevna zbornica leta 314. in 325. sta določila stroge kazni za duhovnike, ki bi posojali denar na obresti. Postopno je cerkev razširila prepoved tudi na druge ljudi. Tako prepoved je izdal papež Leon I. leta 443., splošno se je pa uveljavila proti koncu 8. stoletja. Na podlagi cerkvenih nazorov je začelo tudi posvetno oblastvo obsojati obresti in že Karel Veliki je v svoji državi prepovedal obresti. Cerkevni zbor leta 1311. je določil, da ne velja noben posvetni zakon, ki se protivi načelu, da je oderuštvo (obresti) nedovoljeno. Sodnike, ki bi tega načela ne priznavali, je treba izobčiti iz cerkve. Za oderuhe so bile določene stroge kazni. Vse to pa ni nič pomagalo, oderuhi so kljub temu jemali obresti, ki so dosegle včasih celo 20%. Zlasti židje so posojali denar na obresti, sklicujoči se na sveto pismo, ki pravi: «Ne daj bratu svojemu denarja na obresti, niti blaga niti katerekoli druge reči, tujcu pa lahko. Bratu svojemu posodi brez obresti to, kar potrebuje.» Sklicujoči se na te besede so židje utemeljevali posojanje denarja kristjanom na obresti. Prepovedi oderuštva, odnosno obresti, so začele izgubljati svoj pomen zlasti od 14. stoletja.

× **Pogoji za dolgo življenje.** Profesor zdravniške fakultete v Parizu dr. Gueniot je dosegel

Najuspešnejše sredstvo za rešo domaćih živali je brezdvomno

MASTIN

Lekarna Trnkóczy
(zraven rotovža)
Ljubljana 66

lani v novembru 100 let in že večkrat se je izjavil o svojem življenju. Ze to je presenetljivo, da v njegovih hiši ni dvigala in da mora hoditi stari v drugo nadstropje po stopnicah, ki so zelo strme. Mož je čil, zdrav in vedno dobre volje, hodi prožno in reko ti stisne, da bi mislil, da imaš pred seboj 50letnega moža. V ustih ima sicer samo še en zob in malo naglušen je, pač pa izvrstno vidi. Pravi, da je treba samo hoteti, pa dočaka človek 100 let. Na jeziku ljudje hočejo, ko pa pride do dejanj, se nočejo nobeni dobroti odpovedati. Glavni pogoj je zmernost. Dr. Gueniot popije vsako jutro skodelico bele, po kosilu pa črne kave. Tudi vino pije vsak dan, in sicer pol litra k vodo pri večerji. Kar se tiče ljubezni, pravi, da je Abrahamov primer edinstven in da ni bil znanstveno dokazan. Po 60. letu je treba zelo previdno ravnati s spolnimi žlezami, sicer telo prezgodaj omaga. Telo starega človeka ne potrebuje toliko toplote kakor mlado, glade prehrane pa velja načelo, da zadostuje nekaj sočivja, sadja in mleka, mesa pa zelo malo. Važno je zvečer in zjutraj telo vsaj deset minut temeljito natirati. S tem se pospeši krvni obtok, obenem je pa treba telovaditi in globoko dihati. Dolgo žive samo ljudje, ki gredo z nasmehom preko vseh težav življenja.

× **Prebivalci papeževe države** so se v dveh letih po številu podvojili. Gostota prebivalstva je večja kakor v katerikoli evropski državi. Skupno število prebivalstva znaša po zadnjih podatkih 1478.

× **Življenje v meteoritih.** Kalifornijski profesor Lipman je odkril v meteoritskem kamenju, ki je padlo z neba na zemljo, žive bakterije, kakršne žive tudi na zemski obli. V devetih primerih od 24 kamnov je našel Lipman bakterije, a poleg tega organski dušik, od katerega žive te bakterije. Profesor Lipman pravi, da ni mogla imeti toplote med padom v sredini meteorita take moči, da bi uničila vse bakterije.

× **Tretjina nas je kristjanov.** Neki podatki o verah na svetu pravijo, da živi na zemlji vsega skupaj 630 milijonov kristjanov in 1200 milijonov nekristjanov. Največ nekristjanov ima Azija z 997 milijoni prebivalcev. Na njenem ozemlju živi samo 26 milijonov kristjanov. Afrika ima 140 milijonov prebivalcev, pa ima samo nekaj nad 14 milijonov kristjanov. Amerika ima nekaj nad 102 milijona kristjanov, dobra 2 milijona poganov in skoro 66 milijonov brezvercev. V Avstraliji živi 2 milijona kristjanov. Evropa nosi v krščanskem svetu zastavo. Pri svojih 468 milijonih prebivalcev ima 11 milijonov judov in nekaj nad 8 milijonov mohamedancev, a drugi so kristjani. V primeri z drugimi verami obsega torej krščanstvo eno tretjino sveta.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Slaba tolažba.

Zdravnik: «Vaša bolezen je sicer smrtna, ne povem vam pa, kako se imenuje, da vas ne bom po nepotrebem strašil.»

V počastitev spomina.

A: «Kaj, tvoja žena je šele dva dni v grobu, pa že igraš na kitaro?»

B: «Seveda, igram vesele pesmi v počastitev njenega spomina. Moja žena je namreč imela zelo rada kitaro.»

Če je stric prehlajen.

A: «Pomisli, že tri noči nisem spala, ker stric vsa noč kašlja.»

B: «Zakaj pa ne pokličeš zdravnika?»

A: «Ni vredno, saj itak že jutri odpotujem...»

MALI OGLASI

Posojila podeljuje

«Zadruga», Ljubljana, p. p. 307. Sprejema poverjenike. 42

Prijatelj gospodinje,

patentirani štedilni obroč, ki je prikladen za vsak štedilnik. Poveča toploto na 75 %, prihrani na kurivu 60 % in pospeši kuhinjo za 30 %. Čuva posodo, ker kuha pri popolnoma zaprtem štedilniku. Stane za srednje gospodinjstvo 170 do 250 Din. «Jelodvor», Ljubljana Sv. Petra cesta št. 2. 46

Pozor!

Nabavite si čevlje domačega ročnega dela po najnižji ceni pri Francu Kokolju, čevljarju v Laškem, trgovina s čevlji in usnjem. 48

Kmetško posestvo na Dolenjskem

v sredini med Mokronogom in Sevnico, deset minut od glavne ceste, zidana nova hiša, sodni vrt, gozd, njive in travnik, vse v dobrem stanju, prodam resnemu kupecu za okrog 45.000 Din proti takojšnjemu plačilu. Pojasnila daje Fr. Flašj. p. Tržišče, Dolenjsko. 49

V šoli.

Učitelj stavi učencu vprašanje. Ta globoko pomisli, a ne zna odgovoriti. V tem mu sosed zašepče: «Ti si osel!»

Učitelj opazi šepetanje in jezno opozori: «Ne pripovedujte, bo že sam počasi na to prišel!»

Važno!

Casu primerno!

Pri nakupu angleškega in češkega sukna, modnega blaga in svile jemljemo v račun (do preklica) tudi hranilne knjižice prvovrstnih ljubljanskih denarnih zavodov.

A. & E. SKABERNE, Ljubljana. Mestni trg 10

Stanovski ponos.

Sobarica kuharici: «Ena izmed naju mora iz hiše.»

Kuharica: «Kar vi pojdite. Kuhati je umetnost, medtem ko zna pomagati gospe pri brezuspešnem zatiranju starosti vsaka...»

Delo

v današnjih hudih časih si preskrbi še najlaže vsakdo s tem, da si uredi doma nekako domačo pletilnico. Mi nudimo delo vsakomur na ta način, da odvezujemo izdelane pletenine, dobavljamo prejo in izplačujemo mezdo za pletenje. To potrjuje mnogo zahval. Če želite tudi Vi dela in zaslužka, pišite zaupno po brezplačni navodila trdk: Domača pletarska industrija Josip Kališ, Maribor, Trubarjeva ulica št. 2, oddelek 5.

Brinje, fige, orehove jedrca in lanene tropine

dobite najceneje pri

SEVER & Komp

LJUBLJANA, Gosposvetska c. 5

Umetni zobje.

Mati hčerke, ki ji je pobegnil mož: «Če bi ga zdaj dobila, tega potepina, bi mu že pokazala zobe.»

Služkinja sliši to in pravi: «Gospa, saj mu jih lahko pošljete kar po pošti.»

Otroški voziček.

Zena sestavlja oglas: «Proda se otroški voziček...»

Mož: «Ne pozabi pripisati: Ponudbe pod 'Prazen'!»

Drži besedo.

Dva pijanca se prigugata iz krčme in prvi pravi: «S častno besedo si ženi obljubil, da ne prideš nikoli več zvečer pijan domov, pa si zopet pijan.»

Drugi pijanec: «Ze res, toda obljube nisem prelomil, ker se ne vračam zvečer, temveč zjutraj.»

Opica je poginila.

Ravnatelj živalskega vrta je šel na počitnice in prejel naslednji telegram: «Stara bolna opica je poginila. Ali naj kupimo novo, ali naj počakamo vas?»

Moder o...

Sin: «Kaj misliš, oče, ali naj postanem zdravnik za očesne ali zdravnik za zobne bolezni?»

Oče: «Za zobne bolezni, sinko, človek ima samo dve očesi, zob pa mnogo več...»

Prepir.

«Vsi si prizadevate, da bi bil več kakor jaz, toda povem Vam, da veljam prav toliko kakor Vi, osel neumni!»

Važno!

Neveden sinko.

Mati (triletnemu sinku, ki stopa po lužah, da brizga blato): «Stopaj vendar narahlo!»

Sinko: «Kje pa je rahla? Jaz je ne vidim.»

Na cesti.

Brezposelnik: «Gospod, sinem prositi...»
Gospod: «Rad bi vam dal, pa nimam niti pare.»

Brezposelnik: «To je strašno! Vsa mi ostane dolžan, a dolgovi zdaj nihče noče plačevati.»

Prava sreča.

A: «Pravo srečo sem spoznal šele, ko sem se oženil.»

B: «Torej ti moram čestitati. V čem pa je prava sreča?»

A: «V tem, da ostane človek samec.»

Ženski zdravnik.

Evlalija: «Moj mož bi brez žensk ne mogel živeti.»

Valpurga: «Kaj je tak babjek?»

Evlalija: «Ne, samo ženski zdravnik je...»

Na sodišču.

Sodnik: «Zakaj ste vlomili v blagajno gospoda ravnatelja? Povejte čisto po pravici!»

Obtoženec: «Ker sem menil, da je kaj notri!»